

Speelautomaten Kengetallenonderzoek 2023

In opdracht van de VAN Kanspelen Brancheorganisatie

Mei 2024

KPMG Advisory N.V.
Deal Advisory
P.O. Box 74500
1070 DB Amsterdam
The Netherlands

Laan van Langerhuize 1
1186 DS Amstelveen
Tel: +31 (0)20 656 7052
www.kpmg.nl

De Directie
VAN Kansspelen Brancheorganisatie
Postbus 93002
2509 AA 's-Gravenhage

Mei 2024

Project: Speelautomaten Kengetallenonderzoek VAN Kansspelen Brancheorganisatie

Geachte dame of heer,

Overeenkomstig onze dienstverleningsovereenkomst doen wij u hierbij ons rapport toekomen met de resultaten van het kengetallenonderzoek naar de bedrijfseconomische stand in de speelautomatensector en de impact hierop van de belangrijkste ontwikkelingen.

[Belangrijke opmerkingen](#)

De Belangrijke Opmerkingen, zoals hierna opgenomen, dienen gelezen te worden in samenhang met dit rapport.

[Verspreidingskring van de rapportage](#)

De rapportage is naar aanleiding van uw opdracht geschreven. KPMG aanvaard geen aansprakelijkheid van derden voor het gebruik van deze rapportage.

[Dankwoord](#)

Graag willen wij de betrokken organisaties en experts bedanken voor het delen van hun inzichten en data

Daarnaast bedanken wij de VAN Kansspelen Brancheorganisatie voor de prettige samenwerking.

Hoogachtend,

KPMG Advisory NV

Bud van der Schrier
Partner

Contents

Inleiding en werkwijze	6
Samenvatting	12
Regelgeving, kansspelbelasting en omzetbelasting	17
Aanbieders	23
Horeca	27
Amusementscentra	36
Bijlagen	47

De contactpersonen van KPMG in verband met dit rapport zijn:

Bud van der Schrier
Partner,
KPMG Advisory N.V.
vanderSchrier.Bud@kpmg.nl

Jochum Zutt
Director,
Meijburg & Co
Zutt.Jochum@kpmg.com

Belangrijke opmerkingen

- Onze werkzaamheden zijn aangevangen in december 2023 en op 8 mei 2024 afgerond. Ons rapport is gebaseerd op aan ons aangeleverde data, enquête resultaten, interviews en de door ons verrichte deskresearch tot en met 8 mei 2024. We hebben het rapport niet aangepast naar aanleiding van gebeurtenissen, omstandigheden en aangeleverde data van na die datum.
- Dit rapport krijgt voorrang boven alle voorafgaande mondelinge, voorlopige of tussentijdse rapporten en presentaties. Gebruik maken van dergelijke mondelinge, voorlopige of tussentijdse rapporten en presentaties is geheel op eigen risico.
- Dit rapport is gebaseerd op aan ons aangeleverde data, respons uit de enquête en interviews en publiekelijk beschikbare informatiebronnen. Bij het opstellen van dit rapport hebben wij vertrouwd op de juistheid en volledigheid van de respons tijdens de interviews en de informatiebronnen, zonder deze onafhankelijk te hebben geverifieerd. Wij aanvaarden geen aansprakelijkheid voor dergelijke respons en informatie. Wij hebben alles in het werk gesteld om ons, voor zover mogelijk, ervan te vergewissen dat de in ons rapport weergegeven informatie overeenstemt met andere informatie(bronnen) die gedurende onze werkzaamheden overeenkomstig de voorwaarden van onze dienstverleningsovereenkomst zijn verkregen/onderzocht. Wij hebben echter geen nadere werkzaamheden verricht teneinde de betrouwbaarheid van de bronnen te verifiëren.
- Dit document verwijst naar 'KPMG-analyse'; deze verwijzing vormt uitsluitend een aanduiding van het feit dat wij (waar aangegeven) bepaalde analyses hebben uitgevoerd op de onderliggende data teneinde tot de voorliggende informatie te komen; wij aanvaarden geen verantwoordelijkheid voor de onderliggende data.
- De aard van de werkzaamheden houdt in dat wij geen accountantscontrole, beoordelingsopdracht of andere assuranceopdracht hebben uitgevoerd. Daarom kan aan dit rapport geen zekerheid met betrekking tot de getrouwheid van financiële of andere informatie worden ontleend. Ons advies in dit rapport is uitsluitend gebaseerd op de overeengekomen werkzaamheden en de uitkomsten daarvan. Indien wij aanvullende werkzaamheden hadden verricht, of een controle-, een beoordelings- of een assuranceopdracht zouden hebben uitgevoerd, waren wellicht andere onderwerpen geconstateerd die voor rapportering in aanmerking zouden zijn gekomen.
- Wij accepteren geen enkele verantwoordelijkheid voor het gebruik van het rapport voor een ander doel, anders dan het doel waarvoor het rapport is opgesteld: beantwoording van de onderzoeksvragen conform de uitraag van de VAN Kansspelen Brancheorganisatie. Voor zover wettelijk toegestaan, aanvaarden wij geen aansprakelijkheid voor het gebruik van het rapport door een partij anders dan jegens de VAN Kansspelen Brancheorganisatie.
- De inhoud van dit rapport mag niet (geheel of in delen) gekopieerd worden, of voor andere doeleinden gebruikt worden, zonder de schriftelijke goedkeuring van KPMG.

Begrippenlijst

0	Duizend	FTE	Full-time equivalent
#	Aantal	Incl.	Inclusief
%	Percentage	k	Duizend
*	Vermenigvuldigd met	KOA	Wet Kansspelen op Afstand
~	Ongeveer	KSA	Kansspelautoriteit
€	Euro	KSB	Heffing kansspelbelasting
€m	Miljoen euro	KYC	Know Your Customer
>	groter dan	m	Miljoen
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming	m.b.t.	Met betrekking tot
BIBOB	Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur	m²	Vierkante meter
BSR	Brutospelresultaat (= inworp - uitkeringen)	n	Aantal
btw	Belasting toegevoegde waarde	n/a	Not applicable
bv.	Bijvoorbeeld	NOW	Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (Coronasteun overheid)
CAGR	Compound annual growth rate (samengestelde jaarlijkse groei)	o.a.	Onder andere
Cruks	Centraal Register Uitsluiting Kansspelen	o.b.v.	Op basis van
e	Expected (verwacht)	RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
EBIT	Earnings Before Interest and Taxes (winst vóór rente en belasting)	t.o.v.	Ten opzichte van
EBITDA	Earnings Before Interest Taxes Depreciation and Amortisation (winst vóór rente, belasting, afschrijvingen en afboekingen)	TVL	Tegemoetkoming Vaste Lasten (Coronasteun overheid)
EBT	Earnings Before Taxes (winst vóór belasting)	VAN	VAN Kansspelen Brancheorganisatie
ESG	Environmental, Social and Governance	WAB	Wet Arbeidsmarkt in Balans
Etc.	Etcetera	WVB	Winst vóór belasting
EU	Europese Unie	WWFT	Wet Witwassen Fraude en Terrorisme

1.

Inleiding en werkwijze

De doelstelling van dit onderzoek is het bepalen van de huidige stand van de speelautomatensector en de impact van de belangrijkste ontwikkelingen (1)

Context en doelstelling huidig onderzoek

KPMG Advisory ('KPMG') heeft in opdracht van de VAN Kansspelen Brancheorganisatie een onderzoek uitgevoerd naar de bedrijfseconomische stand in de speelautomatensector en de impact van de belangrijkste ontwikkelingen in de volgende context:

De speelautomatensector, welke zich verenigd heeft in de VAN Kansspelen Brancheorganisatie, vervult al vele jaren een rol in het Nederlandse kansspelenlandschap. Klanten kunnen onder toezicht, rekening houdend met geldende regelgeving, gebruik maken van speelautomaten binnen de horeca of amusementscentra.

De sector is periodiek onderhevig aan verandering vanuit fiscaal- en regulatorisch perspectief zoals de invoering van de kansspelbelasting, het rookverbod en registratie wetgeving. De urgentie voor dit onderzoek is ontstaan doordat de financiële resultaten sinds de COVID periode sterk achterlopen ten gevolge van onder andere: i) COVID-19 maatregelen, ii) toegenomen regelgeving, iii) verhoogde belastingen en iv) een toenemende concurrentie uit het online kanaal. Dit onderzoek wordt uitgevoerd om de financiële resultaten van de sector te kunnen analyseren a.d.h.v. recente- en verwachte ontwikkelingen (zie volgende pagina voor methodiek).

De belangrijkste onderzoeksvragen in dit onderzoek zijn:

- Wat is de huidige stand van zaken in de speelautomatensector qua o.a. omzet, aantal locaties en werkzame FTE?
- Welke fiscale (zoals de verhoging van de kansspelbelasting op 1 januari 2023 en 2024) en regulatorische maatregelen hebben invloed op de sector?
- Hoe ziet het landschap van kansspelbieders eruit, en welke ontwikkelingen hebben zich hier voorgedaan?
- Hoe hebben de financiële resultaten binnen de sector zich ontwikkeld op het gebied van omzet, kosten en rendement (d.m.v. een analyse van de financiële prestaties van ondernemingen die binnen deze sector actief zijn), rekening houdend met de hierboven genoemde ontwikkelingen?
- Wat is de mogelijke impact van de verwachte ontwikkelingen op de financiële prestaties voor 2024?

Dataverzameling

Dit onderzoek heeft plaatsgevonden van november 2023 tot en met mei 2024 en is niet geüpdatet voor ontwikkelingen die zich na de aangegeven periode hebben voorgedaan.

De vergaarde data voor dit onderzoek is gebaseerd op een uitgebreide enquête onder ondernemingen actief in de speelautomatensector bestaande uit een financiële en kwalitatieve vragenlijst (m.b.t. de financiële prestaties en oorzaken hiervan) zoals opgesteld door KPMG, en een financieel formulier (ook opgesteld door KPMG). De vragenlijst is door 23 ondernemingen ingevuld (van de 76 benaderde VAN Kansspelen Brancheorganisatie leden), raakt een breder spectrum van onderwerpen dan de voorgaande rapportage en toetst de impact van recente ontwikkelingen op de branche, zie de bijlage voor de uitkomsten van deze enquête. Het financiële formulier is gebruikt om van 7 bedrijven de winst- en verliesrekeningen te kunnen beoordelen, hiernaar wordt in het document verwezen onder de noemer "financiële steekproef" (zie volgende pagina voor een vergelijking van de omvang van de steekproef t.o.v. de markt).

De dataverwerking en selectie is uitgevoerd door KPMG. KPMG heeft zich hierbij laten adviseren door de VAN brancheorganisatie die de enquête heeft uitgestuurd naar zijn leden en kandidaten heeft aangevoerd die wilden mee werken met het invullen van het financiële formulier.

De vragen in de enquête zijn gebaseerd op de vragen zoals opgenomen in het voorgaande onderzoek met wijzigingen waar relevant voor hedendaagse ontwikkelingen.

Het financiële formulier is door de deelnemende partijen ingevuld. KPMG heeft vervolgens gesprekken gevoerd met de betrokken respondenten voor toelichting bij het formulier en de eventuele verschillen met jaarrekeningen en de toegepaste boekhoudmethodiek. De informatievoorziening is op deze wijze zo vergelijkbaar mogelijk gemaakt.

De doelstelling van dit onderzoek is het bepalen van de huidige stand van de speelautomatensector en de impact van de belangrijkste ontwikkelingen (2)

Grondslagen financiële steekproef

Dit onderzoek is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

Met spelersplaatsen als uitgangspunt dekt dit onderzoek 27% van de horecasector en 66% van de amusementssector. Op basis van bruto omzet dekt dit onderzoek 64% van de gecombineerde horeca- en amusementssector.

In de amusementssector is er een mix van middel- en grote bedrijven opgenomen. In de horecasector bestaat er een mix van grote en kleine bedrijven, echter is het grote bedrijf dominant in de gewogen gemiddeldes.

Ontwikkelingen bij de geselecteerde bedrijven lijken qua kosten ontwikkeling conform de gemiddelde trends in de sector. Ontwikkelingen bij bedrijven die data voor de financiële steekproef hebben aangeleverd zijn op bedrijfsniveau geanalyseerd in relatie tot de uitkomsten van de enquête. De uitkomsten van deze vergelijking zijn meegenomen bij de becommentariëring van de gegevens afkomstig uit de financiële steekproef.

Omvang financiële steekproef t.o.v. de markt (2022)

	Steekpr. # bedr.	Aantal spelersplekken / bruto omzet		% van totale markt
		in steekproef	in sector	
Horeca (spelersplaatsen) ^(a)	3	2.770	10,232	27%
Amusement (spelersplaatsen) ^(a)	5	18.129	27,300	66%
Totaal (bruto omzet)^(a)	7^(b)	€365m	€567m	64%

Noot: (a) Bruto omzet is niet per sector gespecificeerd in de KSA publicaties; (b) Binnen de financiële steekproef zijn er gemengde bedrijven opgenomen, hierdoor is het totaal aantal bedrijven in de financiële steekproef lager dan van de individuele onderdelen gecombineerd.

Bron: Financiële steekproef; kansspelautoriteit; KPMG analyse.

Dataverwerking

De data is uitsluitend verwerkt door KPMG Advisory.

De vertrouwelijkheid van de informatie is gewaarborgd door rechtstreekse aanlevering van informatie door leden van de brancheorganisatie VAN aan KPMG. Het delen van bedrijfsgevoelige informatie met andere partijen heeft niet plaatsgevonden.

De bevindingen zijn uitsluitend op geaggregeerd sectorniveau gepresenteerd en er wordt geen verwijzing gemaakt naar individuele bedrijven.

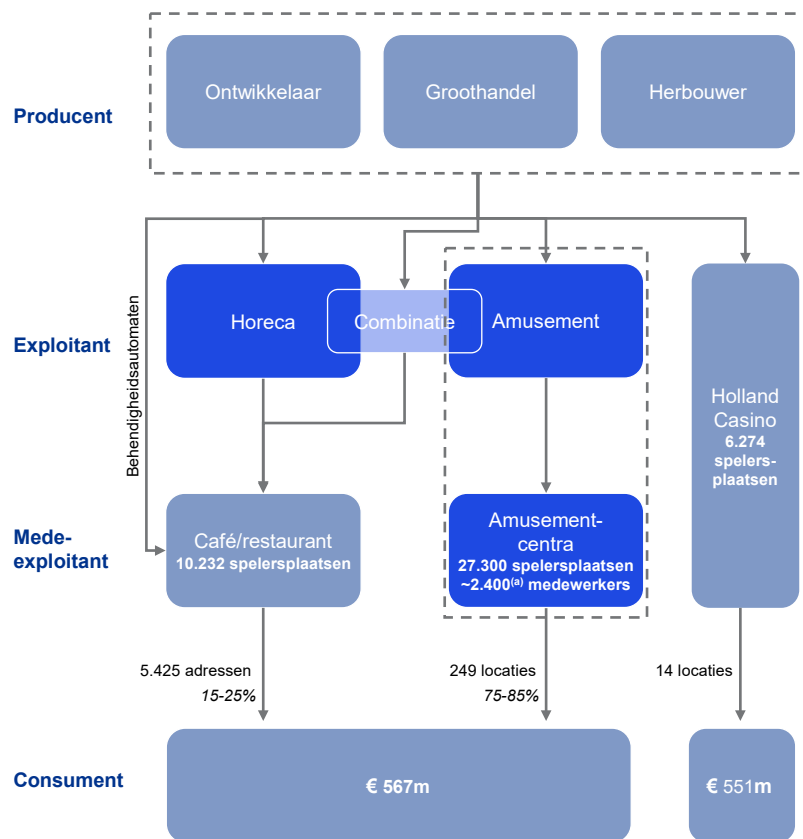
Waar essentiële informatie ontbrak in de aanlevering zijn door KPMG op voorspraak van het management van de betreffende respondenten wijzigingen doorgevoerd.

In de rapportage zijn de bronnen van de weergegeven informatie opgenomen. KPMG is waar mogelijk nagegaan dat de weergegeven informatie consistent is met andere gedurende het onderzoek overlegde informatie en bronnen.

KPMG is voor de totale, bij elkaar opgetelde, markt omzet van de horeca- en amusementscentra- sectoren uitgegaan van de door de kansspelautoriteit gepubliceerde bruto spelresultaten. Vervolgens is de verdeling van de totale omzet per sector benaderd. Deze benadering is gebaseerd op het totaal aantal spelersplaatsen per sector (die wel afzonderlijk gepubliceerd worden) en de gemiddelde omzet per spelersplaats in de financiële steekproef. De rendementen van de sectoren zijn gebaseerd op het gewogen gemiddelde van de kosten- en margeverhoudingen t.o.v. de omzet van de bedrijven in de financiële steekproef. Zie de bijlage voor een verdere toelichting van de gebruikte methodes.

Speelautomaten worden geëxploiteerd in horecagelegenheden en amusementscentra

Overzicht offline speelautomatensector in Nederland

Legenda: ■ In scope van dit onderzoek ■ Niet in scope van dit onderzoek

Noot: (a) Gebaseerd op een extrapolatie van de financiële steekproef.

Bron: Kansspelautoriteit; Koninklijke Horeca Nederland; RVO; KMPG analyse.

Speelautomaten worden hoofdzakelijk geplaatst in horeca en amusementscentra door exploitanten die opbrengsten delen met mede-exploitanten.

Horecasegment: de wet staat maximaal twee enkelspelers in hoogdrempelige gelegenheden toe. Onder 'hoogdrempelig' wordt verstaan:

- In het bezit van een geldige Drank- en Horecawetvergunning;
- Er ontplooiën zich geen andere activiteiten dan café of restaurant;
- De activiteiten richten zich op personen met een minimumleeftijd van 18 jaar;
- Sinds de wetsherziening van 2000 mogen er geen kansspelautomaten meer staan in laagdrempelige voorzieningen zoals cafetaria en biljarthallen.

Onder **amusementscentra** wordt verstaan:

- Openbare gelegenheid speciaal ingericht voor kansspelautomaten;
- Een gemeentelijke verordening, speelhalvergunning en exploitatievergunning zijn verplicht;
- Toegang alleen voor personen met een minimumleeftijd van 18 jaar.

Producenten, ontwikkelaars en verkopers ontwikkelen de speelautomaten

- Grotendeels een nationale activiteit vanwege de regelgeving in Nederland.

Exploitanten zijn de eigenaren van de speelautomaten en exploiteren deze in horecagelegenheden of amusementscentra. In enkele gevallen richten exploitanten zich op beide segmenten:

- De exploitanten zijn verantwoordelijk voor plaatsing en onderhoud van de automaten, en afdracht kansspelbelasting

De **mede-exploitant** (uitbater horeca of amusementscentrum) huisvest de speelautomaat en is verantwoordelijk voor de realisatie van de omzet op de speelautomaat:

- In het geval van amusementscentra valt in de meeste gevallen een mede-exploitant onder hetzelfde concern als de exploitant, terwijl in de horeca dit doorgaans een niet-gelieerde horecaondernemer is;
- De horeca-uitbater deelt mee in de opbrengst van de speelautomaat. Dit percentage is ongeveer 50% van het bruto spelresultaat na verrekening van de kansspelbelasting, maar hangt af van de afspraken die gemaakt zijn met uitbaters en eventuele overige financiële inkomsten zoals leningen.

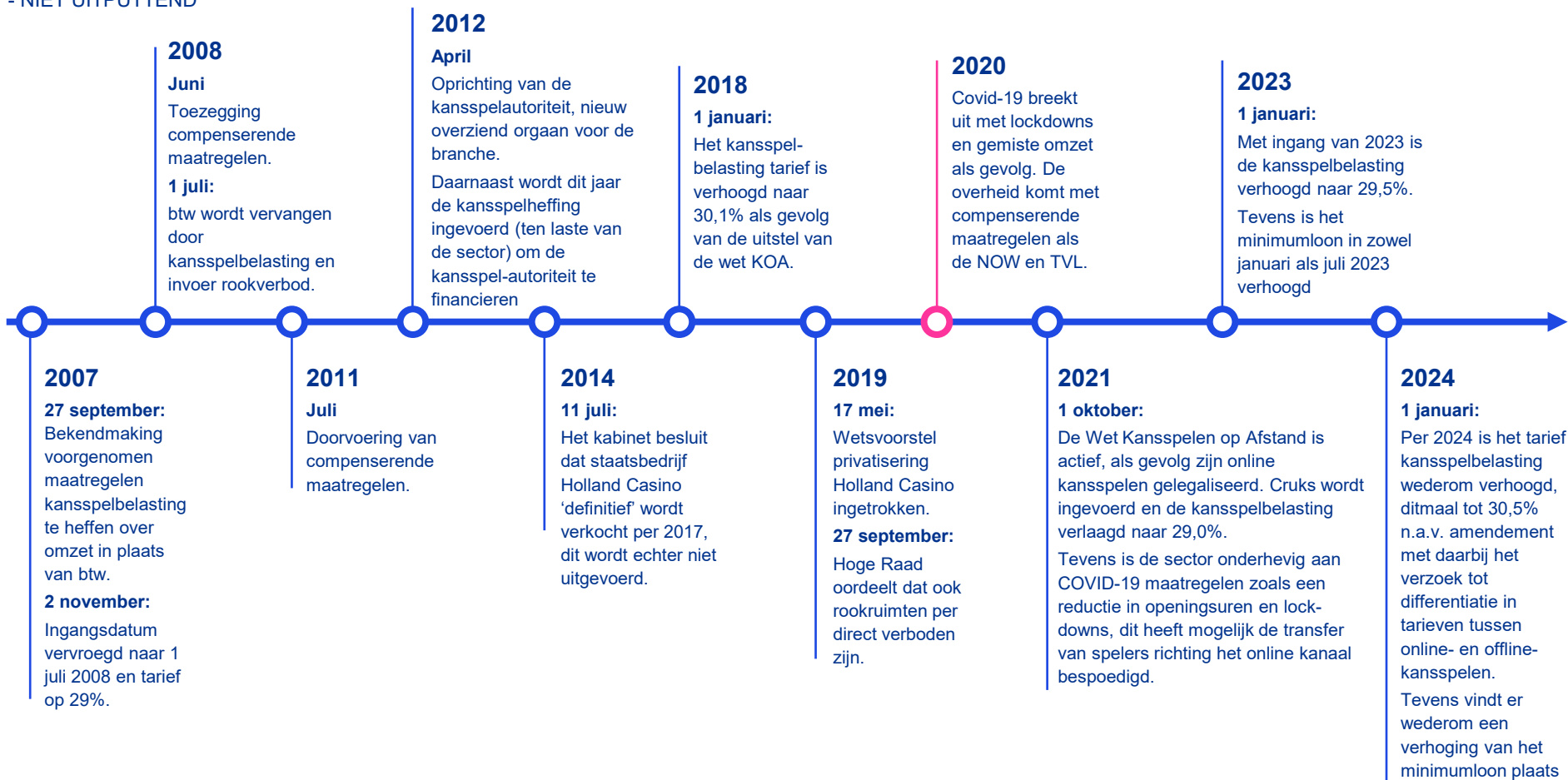
Het financiële resultaat van exploitanten is op onderstaande wijze berekend om de winst vóór belasting te kunnen bepalen

Post winst- en verliesrekening	Berekening	Beschrijving
+ Bruto spelresultaat	(€ inworp – € uitbetaling) * aantal automaten	Uitbetaling slechts relevant voor enkelspelers en meerspelers
+ Omzet uit huur, financiering en overige	Maandelijkse huur inkomsten, rente, of overige	Voornamelijk relevant voor exploitanten in horeca. In enkele gevallen worden automaten tegen vaste prijzen verhuurd
Bruto omzet (100%)	Som alle opbrengsten	Omzet uit kansspelen en overige
- btw	Totale overige omzet / 121 * 21 (of 9%)	btw afdrachten op overige omzet, indien aangeleverd
- Heffing Kansspel Belasting ('KSB')	Totale bruto spelresultaat * 30,5% ^(a)	Enkelspelers en meerspelers
- Afdracht horeca-uitbater	Totale bruto omzet minus KSB * overeengekomen percentage afdracht horeca-uitbater	Alleen van toepassing bij horeca-exploitanten
Netto omzet / netto spelresultaat (Amusement: ~70%; Horeca: ~35%)^(b)	Bruto omzet – btw/ KSB – afdracht horeca-uitbater	Netto bijdrage voor de exploitant
- Personeelskosten	Personeelskosten (inclusief sociale lasten, afvloeiingsregelingen, etc.) minus toegekende NOW steun	Horeca: bezetting kantoor, technische dienst en relatiebeheer Amusementscentra: voornamelijk medewerkers centra
- Verkoopkosten (incl. sponsoring)	Verkoopkosten + sponsoring	Consumpties in centra, aandeel in promoties, etc.
- Huurkosten	Huur aan derden + eigen	Huur betaald aan zowel externe verhuurders als gelieerde entiteiten
- Overige kosten ^(c)	Energie, algemene kosten, niet terugvorderbare btw, huur speelautomaten, etc. minus toegekende TVL steun	Alle overige kosten buiten de bovengenoemde specificatie
- Afschrijvingen	Afschrijvingen op goodwill, activa, handelsdebiteuren en leningen	
- Rentelasten	Rentelasten	Rentelasten zoals opgegeven
Winst vóór belasting (Amusement: ~-/-5%; Horeca: ~9%)^(b)	Netto omzet – kosten	
- Afdrachten	Vennootschapsbelasting + dividendbelasting + overige belastingen	

Noot: (a) 30,5% KSB heffing per januari 2024, overige jaren het dan geldende tarief; (b) o.b.v. financiële steekproef 2023; (c) Sommige bedrijven hebben niet alle kosten duidelijk uitgesplitst, zo worden sommige werkzaamheden in andere entiteiten uitgevoerd waarvoor een management-fee wordt gerekend. Hier kunnen bijvoorbeeld back-office activiteiten onder vallen (inclusief personeels-, verkoop- en huurkosten) en zijn in deze gevallen onder "overige kosten" gerekend. Bij 6 van de 7 bedrijven zijn de niet terugvorderbare btw kosten in de individuele kostenlijnen meegerekend, bij 1 bedrijf was dit een aparte kostenregel welke onder "overige kosten" is meegenomen. Niet alle bedrijven administreren verkoopkosten op dezelfde manier, waardoor hier in sommige gevallen een overlap zit tussen verkoopkosten en overige kosten. 1 van de 7 bedrijven huurt haar speelautomaten van haar eigen holding, hierdoor zijn de kosten van speelautomaten opgenomen onder overige kosten, afschrijvingen op speelautomaten zijn wel apart geregistreerd.

De sector is al vele jaren in beweging door invloedrijke veranderingen in de regelgeving, en meer recent de COVID pandemie

Tijdslijn belangrijke evenementen in de speelautomatensector - NIET UITPUTTEND

Bron: Tweede Kamer; Kansspelautoriteit; KPMG analyse.

2.

Samenvatting

Belangrijkste bevindingen (1/4)

Wat is de huidige stand van zaken in de speelautomaten-sector?

- De totale omzet uit speelautomaten in horecalocaties en amusementscentra bedroeg in 2022 €567m waarvan bij benadering 15-25% binnen horecalocaties en 75-85% binnen amusementscentra behaald werd. De omzet is in 2022 met 29% gedaald t.o.v. €797m omzet in 2019. De gemaximeerde inworp per spel is sinds 2002 stabiel op €0,20 en derhalve nooit gecorrigeerd voor inflatie.
- De amusementscentrasector bestaat in 2022 uit 249 locaties met een totaal van 27.300 spelersplaatsen (gedaald van 29.133 in 2018), speelautomaten in de horeca zijn opgesteld op 5.425 adressen en bevatten in totaal 10.232 spelersplaatsen (significant gedaald van 16.233 in 2018).
- Momenteel zijn er ~2.400 FTE direct werkzaam in amusementscentra, verschillende partijen geven aan reorganisaties door te voeren of te overwegen.
- De kanspelsector wordt uitvoerig gereguleerd door de overheid, kansspelen mogen alleen aangeboden worden onder voorwaarden en na verkrijgen van een vergunning. Dit doet de overheid om spelers te beschermen tegen verslaving en fraude, hetgeen wat in de illegaliteit niet gewaarborgd kan worden.

Welke fiscale en regulatorische effecten hebben invloed op de speelautomaten-sector?

- In oktober 2022 is de **Cruks** regelgeving ingevoerd ter stimulering van de registratie van spelers zodanig dat toezicht en controle verbeterd wordt. Spelers krijgen de mogelijkheid zich te laten registreren om toegang tot online kansspel websites, casino's en amusementscentra te verhinderen. Amusementscentra geven aan hiervoor investeringen en kosten te maken om registratie mogelijk maken, en dat zij het gevoel hebben dat er een hogere drempel voor klanten is om naar amusementscentra te komen.
- Regelgeving omtrent **maximum inworpen** in speelautomaten liggen al jarenlang vast waardoor groei in de sector uitdagend is. Daarnaast zijn wettelijke eisen aan horeca speelautomaten het meest restrictief, aan automaten in casino's worden de minst krappe eisen gesteld.
- Ondernemers ervaren **steeds meer druk** op het **vergunningenbeleid van gemeenten** omtrent kansspelen nadat de Hoge Raad een uitspraak heeft gedaan dat vergunningen in principe niet meer eeuwigdurend mogen zijn.
- **De kansspelautomatensector ervaart op dit moment een significante kansspelbelastingdruk welke in verschillende stappen verhoogd is van 29% in 2021 naar 30,5% per januari 2024. Kansspelbelasting wordt geheven over het brutospelresultaat**, er wordt voor de heffing van de kansspelbelasting geen rekening gehouden met de exploitatiekosten van de aanbieder. Het brutospelresultaat is in de praktijk veel hoger dan het nettoresultaat dat aanbieders behalen. **Een verhoging van 1 procent punt van de kansspelbelasting** betekent daarom in verder gelijkblijvende omstandigheden dat **het rendement met een veelvoud afneemt, of zelfs teniet gaat** (21% hogere verlies-vóór-belasting bij amusementscentra, 11% lagere winst-vóór-belasting in het horecasegment in 2023 bij een hypothetische toename van 1 procent punt kansspelbelasting), zie pagina's 34 en 45.
- Daarbij hebben aanbieders van kansspelautomaten te maken met kosten voor de aanschaf en het onderhoud van die automaten in Nederland. **Onder de Nederlandse btw-regels is de btw op deze kosten niet aftrekbaar**, wat verder kostenverhogend werkt. Sommige buitenlandse online aanbieders hebben niet met deze last te maken, omdat zij de btw wel af kunnen trekken.
- Tevens betalen aanbieders van kansspelautomaten een heffing per spelersplaats ter financiering van de KSA en verslavingspreventiefonds.
- Er zou in de kansspelbelasting onderscheid gemaakt kunnen worden tussen verschillende kansspelen die worden aangeboden door daarop een ander tarief toe te passen, bijvoorbeeld wanneer dat tariefonderscheid er op is gericht om bepaalde schadelijke gevolgen van online kansspelen te verminderen. Een onderzoek dat is uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van Financiën laat zien dat acht andere EU lidstaten een ander kansspelbelastingtarief kennen voor kansspelen op afstand dan voor landgebonden kansspelen. Door op het aanbieden van kansspelen via een kansspelautomaat een lager tarief toe te passen kan er tevens rekening worden gehouden met de extra lasten bij deze sector en blijft deze vorm van spelaanbod toegankelijk.

Noot: (a) 30,5% KSB heffing per januari 2024, overige jaren het dan geldende tarief.

Belangrijkste bevindingen (2/4)

Hoe ziet het landschap van kansspel-aanbieders eruit, en welke ontwikkeling heeft zich hier voorgedaan?

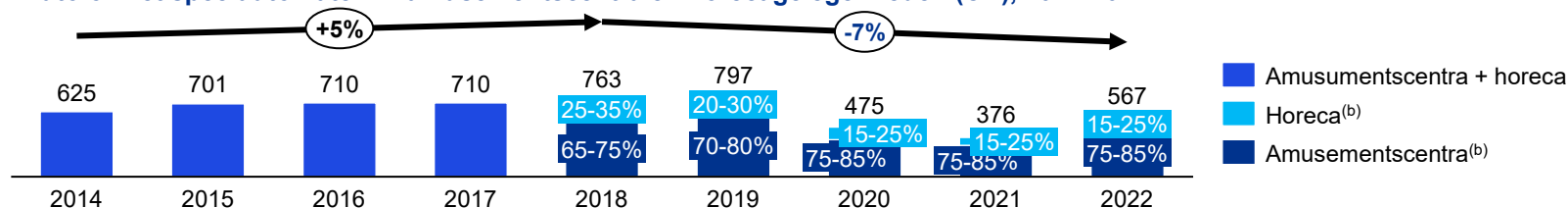
Het concurrentielandschap wordt met name beïnvloed door de legalisering van het online kanaal, door een sinds COVID gekrompen markt en door veranderingen in regelgeving

- Sinds 2021 geeft de overheid vergunningen uit aan partijen om legaal online kansspelen aan te bieden. Momenteel zijn er 25 vergunningen uitgegeven waarvan er 21 geëxploiteerd worden. Uitgaven aan online casinospelen zijn sindsdien significant toegenomen van €0 in 2020 naar €788m in 2022 en €1.063m in 2023^(a)
- Na de lockdowns tijdens de COVID periode zijn omzetten van landgebonden speelautomaten in amusementscentra en horeca niet meer op het oude niveau terug gekomen. Met name de situatie in de amusementscentra lijkt niet te verbeteren op de korte termijn wat het rendement verder onder druk kan zetten.
- In de amusementscentra is consolidatie in de markt zichtbaar waarbij een aantal partijen een steeds groter marktaandeel vertegenwoordigen. Het aantal opgestelde horeca spelersplekken is de afgelopen jaren significant gedaald.

Hoe hebben de financiële resultaten binnen de sector zich ontwikkeld op het gebied van omzet?

Omzetten zijn zowel in het amusementscentra- als het horecasegment **afgenomen** over de **periode 2018-2022** met een **gemiddelde daling van 7%** over beide categorieën samen. Bedrijven in beide segmenten geven aan dat **COVID-19 maatregelen** als lock-downs, in combinatie met **de legalisering van het online kanaal** en **de invoering van de Cruks wetgeving** hier aan ten grondslag liggen. Refereer naar de afzonderlijke secties voor specifieke afnames en door bedrijven aangedragen redenen per segment.

Bruto omzet speelautomaten in amusementscentra en horecagelegenheden (€m), 2014-2022

Noot: (a) 2023 gebaseerd op de KSA monitoringsrapportage, welke voor 2022 een kleine afwijking van €3m laat zien met de KSA marktscan; (b) Verdeling indicatief gebaseerd op totale omzet speelautomaten in amusementscentra en horecagelegenheden, en verhouding omzet per speelautomaat in financiële steekproef.

Bron: Financiële steekproef; KSA Marktscan; KPMG analyse.

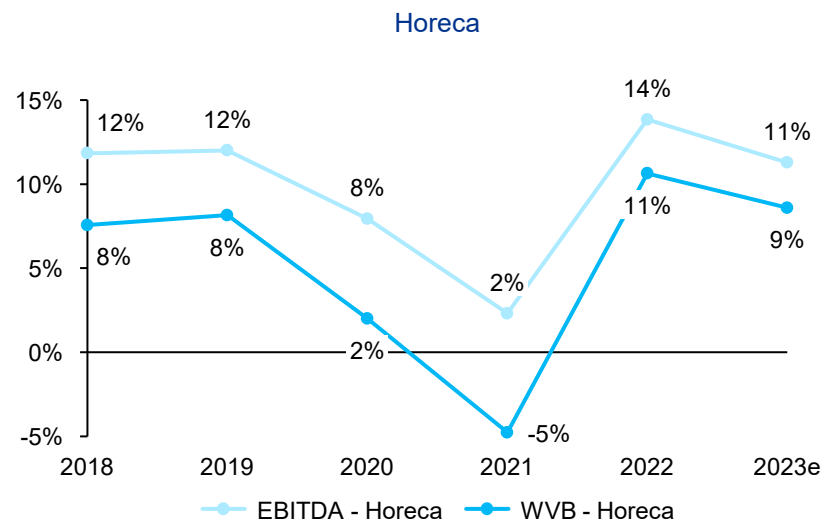
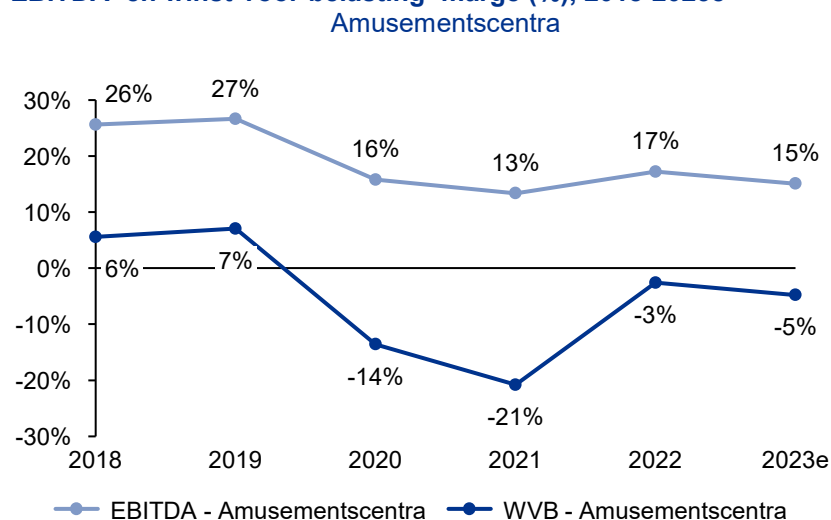
Belangrijkste bevindingen (3/4)

Hoe hebben de financiële resultaten binnen de sector zich ontwikkeld op het gebied van kosten en rendement?

Kosten, inclusief de kansspelbelasting, als percentage van de omzet zijn de afgelopen jaren flink toegenomen. Dit heeft geleid tot een significante afname van het rendement en een (gewogen gemiddelde) verlies vóór belasting sinds 2020 voor de bedrijven in de steekproef die actief zijn in het amusementscentrasegment. In het horecasegment lijken de financiële prestaties na een dip tijdens de COVID-19 periode weer verbeterd, ondernemingen geven aan dat dit met name het gevolg is van reorganisaties, kostenbesparingen en een heroriëntatie op rendabele adressen.

- In beide segmenten geven bedrijven aan dat kosten gestegen zijn n.a.v. inflatie in lonen, huren, goederen en energie, welke met name zwaar drukken op amusementscentra gezien de specifieke kostenstructuur waar meer personeel benodigd is en de centra gehuurd dienen te worden. Tevens geven enquête resultaten aan dat ondernemingen in beide segmenten maatregelen hebben genomen om kosten te verminderen zoals een reductie van het aantal FTE. Deze kostenstijgingen, in combinatie met dalende omzetten, hebben met name bij amusementscentra geleid tot dalende financiële resultaten.
- Refereer naar de afzonderlijke secties voor specifieke kostenveranderingen en aangedragen redenen per segment.

EBITDA- en winst-vóór-belasting- marge (%), 2018-2023e

Bron: Financiële steekproef; KPMG analyse.

Belangrijkste bevindingen (4/4)

Wat is de mogelijke impact van de verwachte ontwikkelingen op de financiële prestaties voor 2024?

De vooruitzichten voor rendementen van amusementscentra zijn overwegend negatief als gevolg van concurrentie uit het online landschap, van de aangekondigde extra verhoging van de kansspelbelasting en van andere aangekondigde kostenverhogingen. Diverse kansspelaanbieders zijn genoodzaakt te reorganiseren, mede doordat aanbieders verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit van handhaving en toezicht op regelgeving

- Concurrentie vanuit het online kanaal is ook in 2023 gegroeid en lijkt te stabiliseren blijkens de door de kansspelautoriteit gepubliceerde omzetten (zie aanbieders sectie), hierdoor is het niet aannemelijk dat omzetten flink zullen stijgen.
- Per 2024 is de KSB heffing verhoogd naar 30,5%, na een eerdere verhoging per januari 2023, dit heeft een directe kostenverhoging tot resultaat aangezien deze op omzet geheven wordt.
- Het minimumloon wordt flink verhoogd per 2024 wat de personeelskosten zal doen stijgen, daarnaast wordt verwacht dat huren verder toenemen.
- Deelnemers aan de enquête geven aan dat reorganisaties worden ingezet om kosten te besparen.
- Kansspelaanbieders zijn verantwoordelijk voor handhaving en toezicht van ingevoerde regelgeving welke kostenverhogend werken.

De vooruitzichten voor het rendement in het horecasegment zijn stabiel tot negatief, hierbij wordt aangenomen dat er een stabilisering van omzet plaatsvindt in combinatie met een relatief lage kostenbasis. De voor 2024 aangekondigde verhoging van de kansspelbelasting, zal het rendement verder onder druk zetten.

- De omzet per spelersplek lijkt zich in 2023 gedeeltelijk te herstellen waardoor het effect de concurrentie vanuit het online kanaal in de toekomst relatief stabiel zou kunnen zijn, daarnaast is de kostenbasis voor horeca-exploitanten relatief lager waardoor verdere kostenverhogingen een kleiner effect hebben.
- Per 2024 is de KSB heffing verhoogd naar 30,5%, na een eerdere verhoging per januari 2023, dit heeft een directe kostenverhoging tot resultaat aangezien deze op omzet geheven wordt.

Additionele beperkende wetgeving in het horecasegment, zoals bijvoorbeeld een registratieplicht, zou het toekomstige rendement kunnen verlagen

- De mogelijke invoering van additionele beperkende wetgeving zou een grote impact op de horeca hebben gegeven complexiteit in de uitvoering.
- Partijen in het horecasegment verwachten dat dit zal leiden tot minder bestedingen van gebruikers, hogere kosten en investeringen in o.a. registratieapparatuur en/of nieuwe types automaten, en een verminderde interesse van horeca ondernemers voor het plaatsen van een speelautomaat.

3.

Regelgeving, kansspelbelasting en omzetbelasting

Welke fiscale en regulatorische maatregelen hebben invloed op de sector?

Cruks is ingevoerd ter stimulering van de registratie van spelers, aanbieders ervaren hierdoor een toename van investeringen en kosten

Vanaf 1 oktober 2021 moeten aanbieders van kansspelen bij binnenkomst iedere speler controleren t.o.v. het Cruks register via een online koppeling. Als de speler in het centraal register staat, mag deze niet worden toegelaten.

Centraal Register Uitsluiting KansSpelen

- Sinds 1 oktober 2021 actief.
- Een landelijk register waarin spelers zich kunnen inschrijven als ze zich willen laten registreren in Cruks.
 - Het register wordt beheerd door de Kansspelautoriteit.
 - Ingeschreven personen krijgen een **gokstop**.
- Ingeschreven personen wordt geen toegang verleend^(a) bij:
 - Kansspel sites
 - Speelhallen
 - Casino's

Zo werkt een gokstop

1. Inschrijven register

Iemand wordt door zichzelf, een naaste of een vergunninghouder ingeschreven bij het register

2. Geen toegang

Toegang tot (online) casino's en amusementscentra wordt niet meer verleend omdat er een gokstop in werking is

3. Eventuele extra hulp

Om te helpen bij de gokproblematiek kan er extra hulp worden geboden via de kansspelautoriteit

4. Eventuele verlenging

Wanneer de gokstop (bijna) ten einde is, kan deze op makkelijke wijze worden verlengd

Lengte van een gokstop

Minimaal 6 maanden

Maximaal 99 jaar

Zie amusementscentra sectie voor enquête feedback op de impact van de invoering van Cruks

Impact op amusementscentra

Amusementscentra zijn verplicht tot controle van hun klanten wat leidt tot extra tijd en kosten. Er is namelijk sprake van:

- Gemaakte investeringen in technologische ondersteuning voor identificatie
- Meer personeel benodigd om de controles uit te voeren en intensievere opleidingen en trainingen^(b) voor medewerkers
- Misgelopen omzet van spelers die niet meer toegelaten worden door een Cruks registratie of bezwaren hebben tegen dit soort checks
- Ook vormt de verplichting tot identificatie en controle voor incidentele klanten een drempel om naar casino's of amusementscentra te gaan

 €18.000
Investering per vestiging^(c)

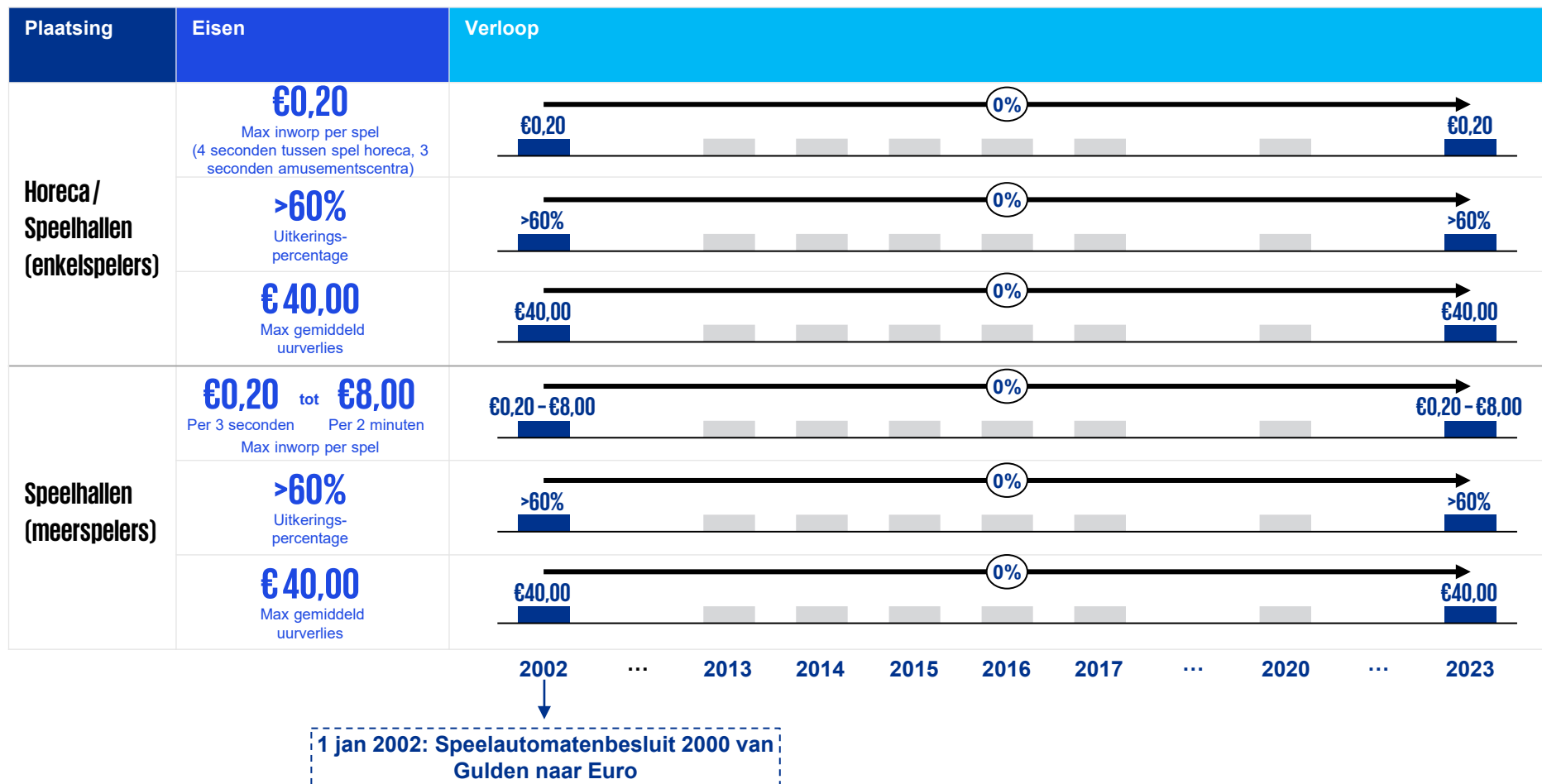
 €12.000
Lopende kosten per vestiging p.j.^(c)

Noot: (a) De ontzegging van toegang geldt alleen voor online kansspel websites, speelhallen en casino's met een Nederlandse vergunning. Ingeschreven personen kunnen wel meedoen aan loterijen en paardenrenwedstrijden; (b) Al het personeel dient trainingen te volgen wat gezien de hoge omloopsnelheid van (tijdelijk) personeel leidt tot hoge kosten; (c) Afkomstig uit de VAN leden Enquête.

Bron: VAN leden enquête; Kansspelautoriteit; KPMG analyse.

Anders dan in andere branches, kunnen uitbaters van kansspelautomaten de inworp niet verhogen en ligt regelgeving omtrent omzet al vele jaren vast

Wettelijke eisen aan kansspelautomaten, 2002-2023

Bron: Kansspelautoriteit; Wetten Overheid; KPMG analyse.

Horeca spelautomaten hebben de meest strikte wettelijke eisen, spelautomaten in het Holland Casino zijn het minst sterk gereguleerd

Wettelijke eisen aan kansspelautomaten (selectie), 2023

Wettelijke eis	Horeca	Amusementscentra	Holland Casino
Tijdseenheid	4 seconden	3 seconden	3 seconden
Maximale inzet per tijdseenheid	€0,20	€0,20	€150
Bewust starten (startknop)	Ja	Nee	Nee
Gekoppeld aan jackpot	Nee	Maximaal €2500	Maximum niet vastgelegd
Maximaal uurverlies	€40	€40	Maximum niet vastgelegd
Minimale uitkeringspercentage	60%	60%	80%

Legenda: ■ Minst restrictief beleid op wettelijke eis ■ Meest restrictief beleid op wettelijke eis

Bron: Kansspelautoriteit; Wetten Overheid; KPMG analyse.

Veranderingen in vergunningenbeleid voor de exploitatie van amusementscentra leiden tot onduidelijkheid over voortbestaan voor de sector

Veranderingen in de regelgeving omtrent vergunningen

De Raad van State heeft in 2016 geoordeeld dat het vergunningensysteem voor amusementscentra tegen het gelijkheidsbeginsel inging. Het systeem waarbij schaarse vergunningen voor onbepaalde tijd werden uitgegeven zou zorgen voor onevenredige bevoordeling.

De Gemeente Amsterdam heeft een onderzoek laten doen naar de passende looptijd en overgangstermijn voor het nieuwe vergunningensysteem. Daar zijn door BEA 3 scenario's voor opgetekend:

- **Scenario 1:** Continuering huidig aantal amusementscentra en beperking van vestigingsmogelijkheden tot de adressen waar momenteel amusementscentra gevestigd zijn
- **Scenario 2:** Halvering van het huidige aantal vergunningen en beperking van vestigingsmogelijkheden tot de tien adressen waar momenteel de meeste speelautomaten gevestigd zijn
- **Scenario 3:** Opheffing van plafond op aantal vergunningen en verruimen van vestigingsplaatskeuze binnen ruimtelijke en andere kaders

Onafhankelijk van het gekozen scenario heeft het nieuwe beleid negatief effect op (huidige) exploitanten van amusementscentra. Zo kan, bijvoorbeeld, de onderhandelingspositie van huurders te sterk worden of het concurrentieniveau te hoog.

Uit de enquête komt naar voren dat het merendeel van de amusementscentra negatieve gevolgen ervaart als gevolg van de veranderingen in het vergunningenbeleid. Zo leidt het tot lagere investeringen, kortere benodigde terugverdientijden en zelfs sluiting van locaties. Ondernemingen zijn terughoudend in het doen van langjarige investeringen waardoor kwaliteit en uitstraling wellicht achteruit gaan.

Bron: Bureau voor Economische Argumentatie; KPMG analyse.

Waarneming verandering vergunningenbeleid^(a)

Noot: (a) Vraag: Ziet u in uw omgeving een verandering in vergunningenbeleid van gemeentes in de laatste paar jaar?
Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Waargenomen veranderingen^(a)

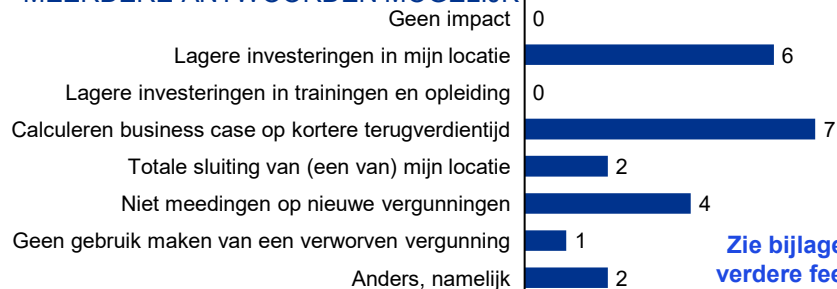
-MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK

Noot: (a) Vraag: Zo ja, welke veranderingen neemt u waar?
Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Impact van deze veranderingen^(b)

-MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK

Noot: (b) Vraag: Welke impact heeft deze verandering op uw bedrijfsvoering?
Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Zie bijlage voor
verdere feedback
op de impact van
vergunningenbeleid

Kansspelbelasting en omzetbelasting

Verhoging tarief
leidt tot daling winst

Kansspelbelasting wordt berekend over het bruto spelresultaat. Het bruto spelresultaat is het verschil tussen de inworpen in de automaat en de door de automaat uitgeworpen prijzen. Er wordt bij de bepaling van de verschuldigde kansspelbelasting geen rekening gehouden met kosten die een exploitant maakt binnen zijn bedrijfsvoering. Deze kosten worden namelijk niet meegenomen in het bruto spelresultaat. Als gevolg hiervan leidt een verhoging van het kansspelbelastingtarief met 1% bij verder gelijkblijvende omstandigheden tot een (veel) hogere verlaging van de winstgevendheid dan 1%. Dit terwijl, zoals uit andere secties in dit rapport blijkt, de omzet niet gemakkelijk verhoogd kan worden, omdat de maximum inworpen en uitkeringspercentages wettelijk vastgesteld zijn. De maximum inworpen zijn sinds de invoering van de euro op 1 januari 2002 niet meer gewijzigd. Een kostprijsstijging middels een verhoogd kansspelbelastingtarief heeft daarom een direct negatieve impact op het rendement.

Niet-afrekbare btw

Kansspelautomatexploitanten verrichten hoofdzakelijk prestaties welke zijn vrijgesteld van btw. Als gevolg hiervan, is btw die zij in rekening gebracht krijgen over hun kosten in de regel niet aftrekbaar. In tegenstelling tot reguliere ondernemers leidt daardoor de btw tot een daadwerkelijke kostenpost van 21%, berekend over de inkoop van goederen en diensten. Dit maakt het doen van investeringen als ondernemer in de kansspelautomatensector significant duurder dan wanneer de btw wel afgetrokken zou kunnen worden. Als gevolg hiervan wordt het vermogen om te investeren relatief kleiner. Veel buitenlandse aanbieders van online kansspelen hebben hier niet mee te maken. De EU btw-richtlijn geeft lidstaten namelijk de mogelijkheid om beperkingen toe te passen op de btw-vrijstelling voor kansspelen. Malta kent een dergelijke beperking voor online kansspelen. Aanbieders die in Malta zijn gevestigd kunnen daardoor kansspelen aanbieden aan Nederlandse spelers en de btw op kosten aftrekken. Echter, ondanks dat er geen btw-vrijstelling is in Malta wordt er effectief geen btw geheven, omdat er voor de heffing van btw naar het land van de speler wordt gekeken, wat in dit geval Nederland is en waar er wel een btw-vrijstelling is.

Differentiatie
tarieven

Nederland hanteert één kansspelbelastingtarief wat van toepassing is op alle typen kansspelen. De berekening van de belastbare grondslag verschilt per type kansspel. Dit leidt uiteindelijk tot een verschil in effectieve kansspelbelastingdruk. Zo wordt bij loterijen de kansspelbelasting geheven over prijzen en is er een kansspelbelastingvrijstelling voor prijzen tot €449. Er wordt alleen kansspelbelasting geheven indien de prijs dit drempelbedrag overschrijdt. Voor kansspelautomaten bestaat geen kansspelbelastingvrijstelling en wordt er geheven over het bruto spelresultaat. Vanwege het verschil in de berekening van de belastbare grondslag, is er effectief sprake van differentiatie in de kansspelbelasting. De effectieve belastingdruk is namelijk niet over de gehele kanspelsector gelijk aan het in Nederland gehanteerde kansspelbelastingtarief.

Bij de aanpassing van de Wet op de kansspelbelasting per 1 oktober 2021 is voor één tarief gekozen, omdat tariefdifferentiatie als mogelijke staatssteun werd aangemerkt. Wij delen de mening dat tariefdifferentiatie staatssteun zou kunnen vormen, maar plaatsen daarbij een belangrijke kanttekening. Staatssteun kan namelijk geoorloofd zijn. Zo heeft een onderzoek door H2 Gambling Capital in opdracht van het Ministerie van Financiën laten zien dat acht andere EU lidstaten een ander kansspelbelastingtarief kennen voor kansspelen op afstand dan voor landgebonden kansspelen. Binnen de EU wordt er dus al onderscheid gemaakt in het kansspelbelastingtarief op basis van het type kansspel dat wordt aangeboden. De Europese Commissie heeft in het verleden bijvoorbeeld een onderscheid tussen online en landgeboden spelen akkoord bevonden in Denemarken. Voor de Lotto en andere artikel-3 loterijen is op 25 oktober 2023 eveneens verzocht om te onderzoeken of tariefdifferentiatie mogelijk is, zodat een ander kansspelbelastingtarief op dergelijke loterijen kan worden toegepast. Door op kansspelen via kansspelautomaten een ander tarief toe te passen, kan er rekening worden gehouden met de specifieke situatie waarin de kansspelautomatensector verkeert, namelijk de gestegen kosten in de afgelopen periode en de moeilijkheid om deze door te berekenen aan de speler.

4.

Aanbieders

Hoe ziet het landschap van kansspelaanbieders eruit, en welke ontwikkelingen hebben zich hier voorgedaan?

Het concurrentielandschap wordt beïnvloed door de legalisering van het online kanaal, een sinds COVID gekrompen markt en regelgeving

Marktkrimp en consolidatie

Na de lockdowns tijdens de COVID-19 periode zijn omzetten van landgebonden speelautomaten in amusementscentra en horeca niet meer op het oude niveau terug gekomen (gemiddeld ~7% daling per jaar over de periode 2018-2022).

Met name de situatie in de amusementscentra lijkt niet te verbeteren op de korte termijn wat het rendement verder onder druk kan zetten (zie sectie kengetallen amusementscentra).

In de amusementscentra is consolidatie in de markt zichtbaar waarbij een aantal partijen een steeds groter marktaandeel vertegenwoordigen (cijfers niet gepresenteerd in dit rapport vanwege herleidbaarheid naar specifieke bedrijven).

Het aantal opgestelde horeca spelersplekken is de afgelopen jaren significant gedaald (van 16,2k spelersplekken in 2019 naar 10,2k spelersplekken in 2022) wat tevens duidt op consolidatie in deze markt (zie sectie kengetallen horeca).

Diverse partijen hebben hun activiteiten in de horeca in de afgelopen jaren afgebouwd. De verwachting is dat dit verder doorzet waardoor er wellicht verplaatsing naar andere speelgelegenheden of kanalen plaatsvindt.

Hoewel de omzet en het aantal spelersplekken in de horeca daalt zijn omzetten per spelersplek in 2023 weer dicht bij het pré-COVID-19 niveau (zie sectie kengetallen horeca). Marktparticipanten geven aan dat dit het gevolg is van o.a. de selectie door aanbieders op horeca locaties met grotere omzetten en het (gedwongen) stoppen van slecht draaiende horeca locaties tijdens en na de COVID lockdowns. Deze beweringen zijn echter niet onafhankelijk onderzocht.

Online versus offline

Sinds 2021 geeft de overheid vergunningen uit aan partijen om legaal online kansspelen aan te bieden. Momenteel zijn er 25 vergunningen uitgegeven waarvan er in juli 2023 20 geëxploiteerd worden. Online aanbieders die actief zijn in Nederland opereren vaak vanuit Malta waar zij belastingvoordelen genieten.

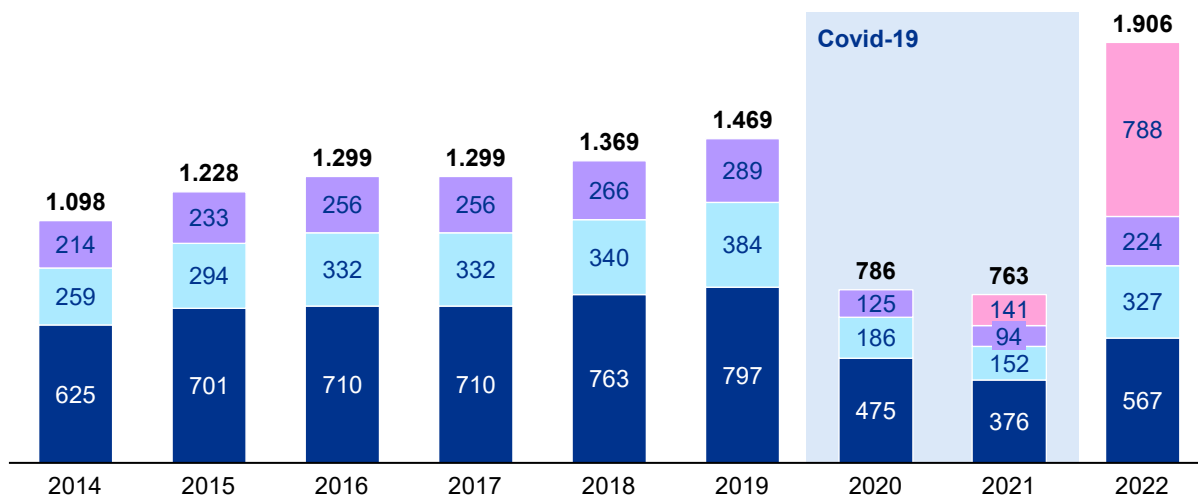
Uitgaven (legaal) aan online casinospelen zijn sindsdien significant toegenomen van €0 in 2020 naar €788m in 2022 en €1.063m in 2023^(a).

Noot: (a) 2023 gebaseerd op de KSA monitoringsrapportage, welke voor 2022 een kleine afwijking van €3m laat zien met de KSA marktscan.

Bron: KSA marktscan; KPMG analyse.

De samenkomst van Covid-19 en de legalisering van het online kanaal hebben gezorgd voor een grote verschuiving in de kansspelkanalen

Bruto omzet van offline en online casinospelen (incl. Holland Casino) (€m), 2018-2023

CAGR (%)	'14-'19	'19-'22
Casinospelen online	n/a	n/a
Tafelspelen Holland Casino	6,2%	(8,2)%
Automaten Holland Casino	8,2%	(5,1)%
Automaten speelhallen en horeca	5,0%	(10,7)%
Totaal	6,0%	9,1%

Wet KOA

1 oktober 2021

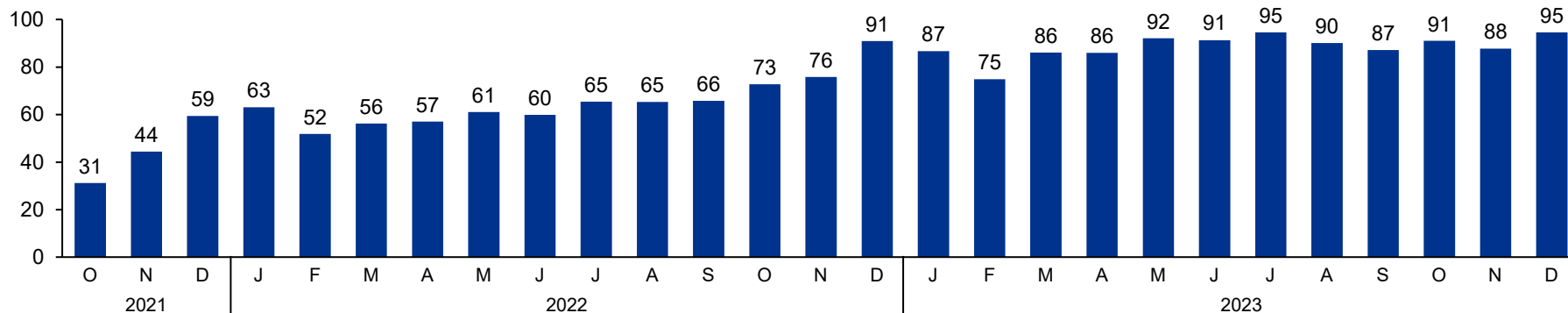
Legalisatie
online
kansspelen

Tijdens Covid-19 is de omzet van casinospelen significant afgenomen. In 2022 is de omzet in offline casino's niet hersteld naar het niveau van voor Covid-19 alhoewel de totale omzet van casinospelen gestaag is toegenomen t.o.v. 2019. Dit komt door de grote opkomst van online casinospelen, die een combinatie van bestaande en nieuwe casinospelers heeft aangetrokken.

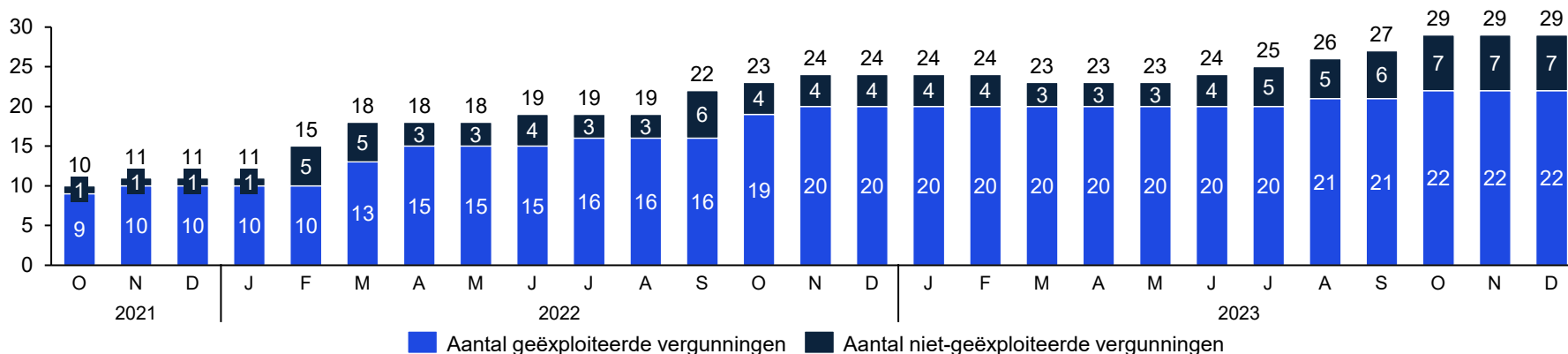
Bron: KSA marktscan; KPMG analyse.

Ook in 2023 groeit de omzet van online casinospelen ten opzichte van 2022 wat duidt op een verder toegenomen concurrentie hoewel deze stabiliseert

Bruto omzet van online casinospelen speler-tegen-huis (€m), oktober 2021 – december 2023

Aantal geëxploiteerde en niet-geëxploiteerde online vergunningen (#), oktober 2021 – december 2023

Noot: Op jaarbasis zitten er discrepanties tussen de getallen uit de KSA Marktscan en de KSA Monitoringsrapportage Online Kansspelen. De cijfers zijn gepresenteerd zoals gerapporteerd door de kansspelautoriteit.
Bron: KSA Monitoringsrapportage Online Kansspelen; KPMG analyse.

5.

Horeca

Hoe hebben de financiële resultaten binnen de sector zich ontwikkeld op het gebied van omzet, kosten en rendement?

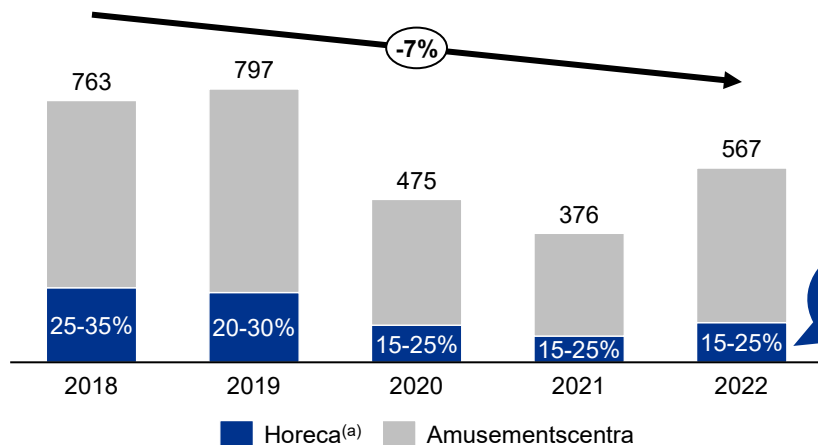
Wat is de mogelijke impact van de verwachte ontwikkelingen op de financiële prestaties voor 2024?

Belangrijkste bevindingen kengetallen en vooruitzichten horeca

<p>Omzet en spelersplaatsen</p>	<p>De kansspel sectoromzet van horeca is over de periode 2018-2022 afgenomen (afname van ~10-20% per jaar) mede als gevolg van COVID-19 maatregelen in combinatie met de gelijktijdige legalisering van het online kansspelkanaal. Het aantal spelersplaatsen is ook significant afgenomen waardoor de omzet per spelersplaats relatief minder hard gedaald is.</p> <ul style="list-style-type: none"> De omzet binnen het horecasegment daalde significant in de jaren 2020-2021 als gevolg van COVID-19 maatregelen. Tevens werden online kansspelen gelegaliseerd. Enquête respondenten vermoeden dat de combinatie van deze gebeurtenissen voor een groot deel verantwoordelijk zijn voor de afgenomen omzet in 2022-2023 t.o.v. 2018-2019 omdat veel horecagelegenheden gestopt zijn met het aanbieden van kansspelen. De omzetontwikkeling per spelersplaats van bedrijven in de steekproef laat een positieve ontwikkeling zien van 2022 naar 2023 en is bijna hersteld naar het niveau van 2018-2019. Steekproef en enquête participanten geven hiervoor verschillende redenen aan (zie aanbieder sectie). Het aantal spelersplekken voor het gehele horecasegment is zeer snel afgenomen wat duidt op een afname van concurrerende horeca locaties met speelautomaten.
<p>Kosten en rendement</p>	<p>Kosten, inclusief KSB heffing, als percentage van de omzet zijn de afgelopen jaren relatief stabiel gebleven. Het gewogen WVB-percentage van de bedrijven in de steekproef zijn in 2022-2023 hersteld na een periode van lage rendementen in 2020-2021.</p> <ul style="list-style-type: none"> Kansspelbedrijven die actief zijn in het horecasegment staan over het algemeen een gedeelte van het spelresultaat ná KSB afdracht af aan de horecaondernemer. De afdracht aan de horeca-uitbater is de afgelopen jaren relatief stabiel met ~50% ná aftrek van de kansspelbelasting. Kosten zijn in 2022-2023 relatief stabiel t.o.v. 2018-2020. Personeels-, huur- en marketingkosten bedragen een relatief klein gedeelte van de totale kostenbasis aangezien kansspelbedrijven niet verantwoordelijk zijn voor de uitbating van het etablissement waar de kansspelautomaten gevestigd zijn. Ondernemingen geven aan dat dit met name het gevolg is van reorganisaties, kostenbesparingen en een heroriëntatie op rendabele adressen. De winst vóór belastingen bedroeg in 2022 en 2023 ~11% en ~9% terwijl deze vóór de COVID-19 periode in 2018-2019 op ~8% lag. Hoewel bedrijven tegemoetkomingen hebben ontvangen tijdens de COVID-19 periode in de vorm van NOW en TVL steun waren omzetten dusdanig gedaald dat de bedrijven in de steekproef verliezen hebben geleden. Het percentage winst vóór belastingen lag op minus 5% in 2021. De kansspelbelasting wordt direct op omzet geheven waardoor een verhoging hiervan een direct gevolg heeft op het rendement. De kansspelbelasting is in oktober 2021 verlaagd naar 29% (in de jaren hiervoor 30.1%), in januari 2023 verhoogd naar 29,5% en per 1 januari 2024 naar 30,5%. Doordat dit directe effecten heeft op het rendement die slechts een klein deel van de omzet omvat, zouden de relatieve percentages van winst vóór belasting en EBITDA met meerdere procenten dalen als deze verhogingen al eerder ingevoerd waren t.o.v. de werkelijk behaalde resultaten.
<p>Vooruitzicht rendement</p>	<p>De vooruitzichten voor het rendement in het horecasegment zijn stabiel tot negatief als gevolg van een mogelijke stabilisering van omzetten in combinatie met een relatief lage kostenbasis. De verhoging van de kansspelbelasting en de mogelijke invoering van beperkende wetgeving in de horeca zou het rendement verlagen</p> <ul style="list-style-type: none"> De omzet per spelersplaats lijkt zich in 2023 gedeeltelijk te herstellen waardoor het effect de concurrentie vanuit het online kanaal in de toekomst relatief stabiel zou kunnen zijn, daarnaast is de kostenbasis voor horeca-exploitanten relatief lager waardoor verdere kostenverhogingen een kleiner effect hebben. Per 2024 is de KSB heffing verhoogd naar 30,5%, dit heeft een directe kostenverhoging tot resultaat aangezien deze op omzet geheven wordt. Extra beperkende wetgeving in het horecasegment, zoals bijvoorbeeld een registratieplicht, zou het toekomstige rendement kunnen verlagen. Partijen in het horecasegment verwachten dat een invoering zou kunnen leiden tot minder bestedingen van gebruikers, hogere investeringen in o.a. registratieapparatuur en een verminderde interesse van horeca ondernemers voor het plaatsen van een speelautomaat. Minder aanbod in dit segment zou kunnen leiden tot een verplaatsing naar andere kanalen.

De bruto omzet in de horeca is sterk afgenomen, voornamelijk door sluitingen tijdens en als gevolg van COVID-19, en de opkomst van online kansspelen

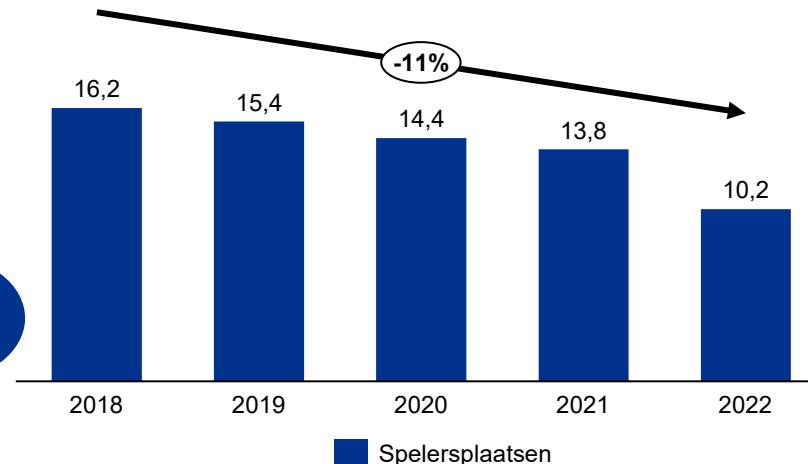
Bruto omzet speelautomaten in amusementscentra en horecagelegenheden (€m), 2018-2022

Noot: (a) Indicatief gebaseerd op totale omzet speelautomaten in amusementscentra en horecagelegenheden, en verhouding omzet per speelautomaat in financiële steekproef.

Bron: KSA Marktscan; KPMG analyse.

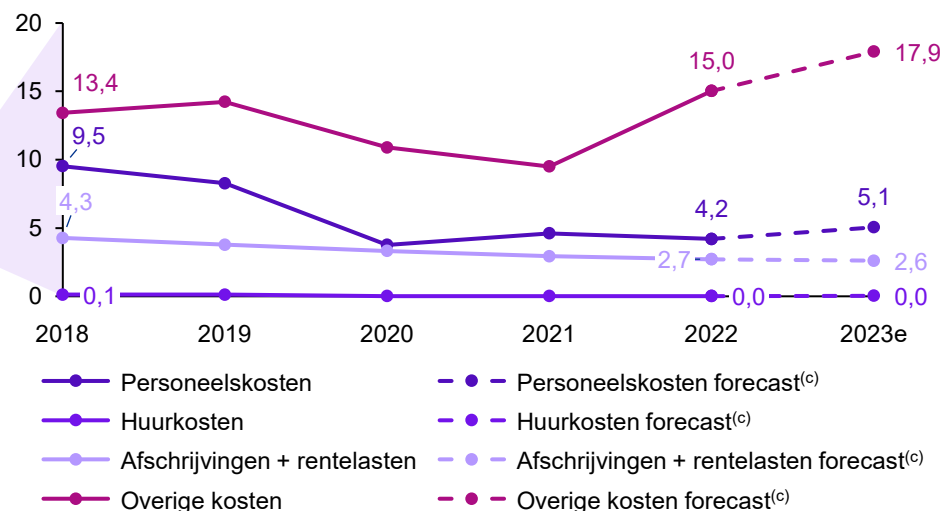
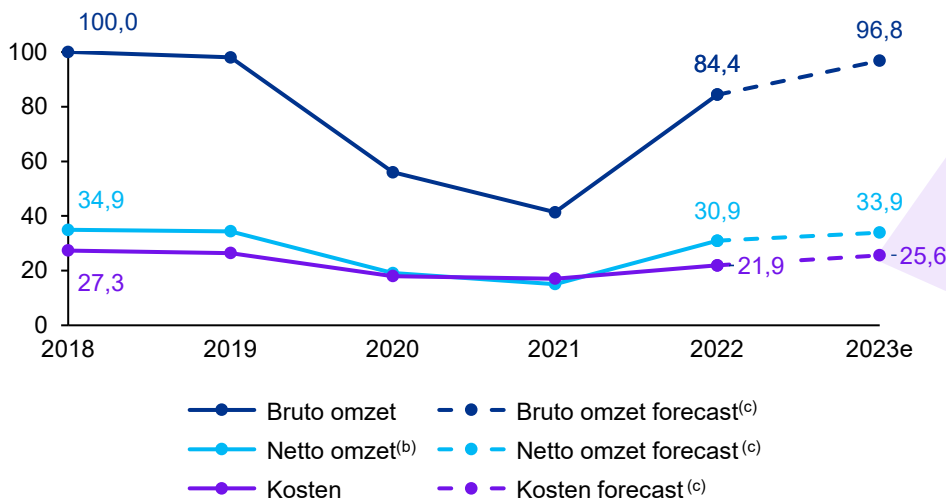
Ontwikkeling aantal spelersplaatsen in horecagelegenheden (#000), 2018-2022

Bron: KSA Marktscan; KPMG analyse.

Hoewel de totale markt significant kleiner is geworden, zijn de omzet per spelersplaats en daarbij behorende kosten relatief stabiel t.o.v. 2018

Bruto en netto omzet per spelersplaats (index bruto omzet 2018 = 100)^(a), 2018-2022 **Kosten per spelersplaats (index bruto omzet 2018 = 100)^(d), 2018-2022**

Noot: Bruto omzet is gebaseerd op KSA marktdata, verhoudingen van de netto omzet en kosten tot de bruto omzet zijn berekend op basis van de financiële steekproef.

(a) Bruto omzet is geïndexeerd op basis van de bruto omzet in 2018. Netto omzet is geïndexeerd op de verhouding tot bruto omzet in 2018.

(b) Netto omzet is bruto omzet verminderd met de Btw-afdracht, kansspelbelasting afdracht en afdracht aan horeca-uitbaters.

(c) Forecast gebaseerd op ontwikkeling binnen steekproef, omzet ontwikkeling markt nog niet beschikbaar vanuit de KSA

Bron: Financiële steekproef; kansspelautoriteit: KPMG analyse.

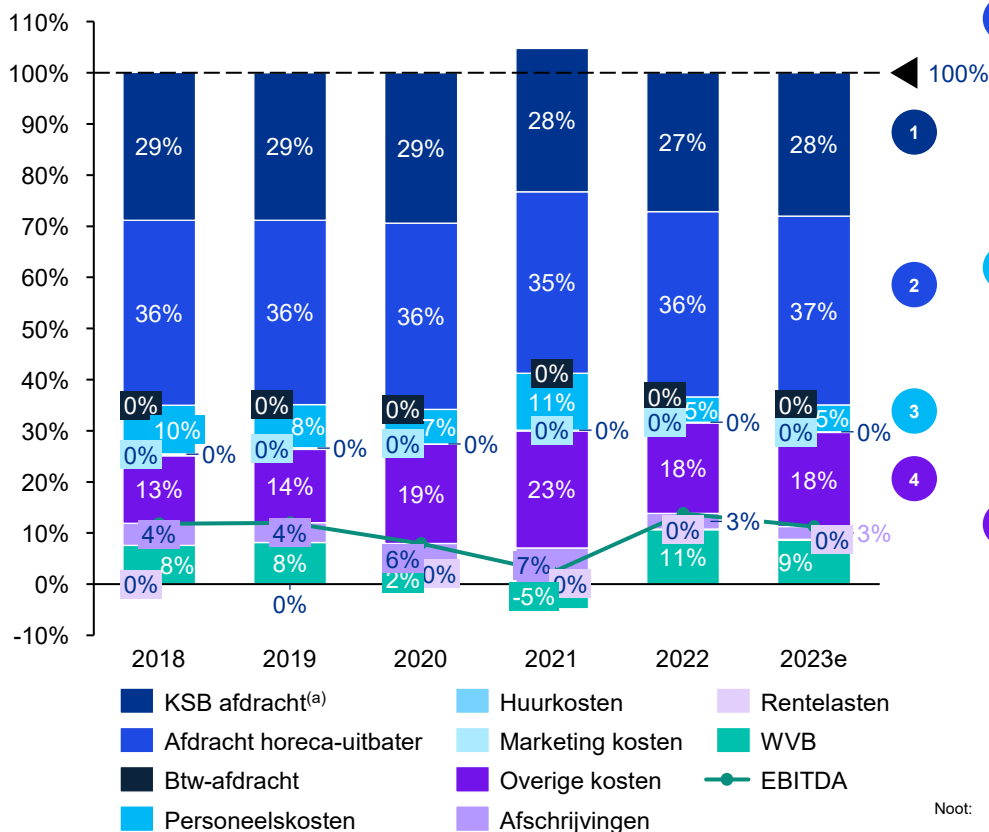
Noot: Verhoudingen van de kosten tot de bruto omzet zijn berekend op basis van de financiële steekproef.

(d) Kosten zijn geïndexeerd op de verhouding tot bruto omzet in 2018.

Bron: Financiële steekproef; kansspelautoriteit: KPMG analyse.

Marges van kansspelbedrijven die actief zijn in de horecasector zijn na een daling tijdens de COVID-19 periode weer hersteld

Kosten en winst vóór belasting als percentage van de bruto omzet (%), 2018-2023

- 1 KSB Afdracht** - Aangezien de KSB afdracht berekend wordt op de omzet, leidt een toename van deze heffing direct tot een dalend rendement. Zie sectie m.b.t. de KSB heffing
- 2 Afdracht horeca-uitbater** – Kansspelbedrijven die actief zijn in het horecasegment staan over het algemeen een gedeelte van het spelresultaat ná KSB afdracht af aan de horecaondernemer. De afdracht van een gedeelte van de omzet is vaak onderdeel van de overeenkomst tussen kansspelbedrijven en horecaondernemers. De afdracht aan de horeca-uitbater is de afgelopen jaren relatief stabiel met ~50% ná aftrek van de kansspelbelasting.
- 3 Personeelskosten** – Personeelskosten bedragen een relatief klein gedeelte van de totale kostenbasis aangezien kansspelbedrijven niet verantwoordelijk zijn voor de uitbating van het establishment waar de kansspelautomaten gevestigd zijn (dit geldt ook voor huur- en marketingkosten). Daarnaast geven enquête resultaten aan dat een reductie in het aantal FTE een veel genomen maatregel is geweest om kosten te verlagen
- 4 Overige kosten** – Overige kosten zijn een verzameling van verschillende typen kosten. Een zwaarwegende onderneming in de steekproef huurt haar kansspelautomaten van een gelieerde entiteit, alle kosten m.b.t. deze automaten (bijvoorbeeld onderhoud), behalve afschrijvingen, vallen onder deze kostenlijn

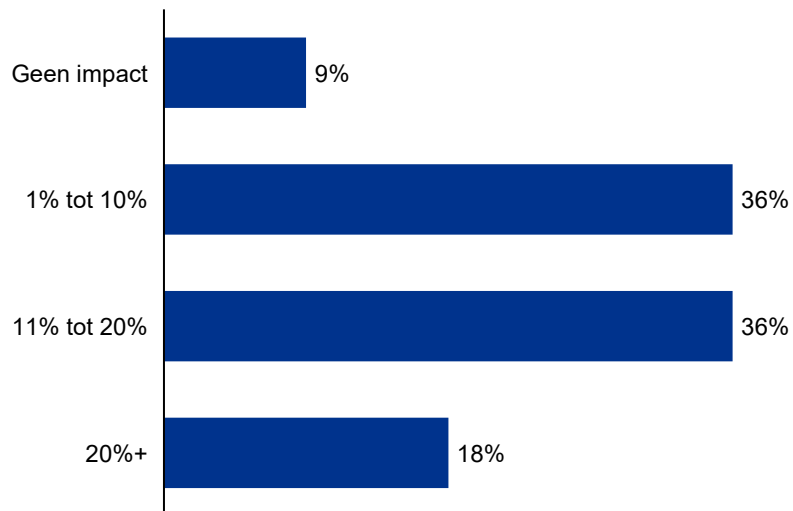
Horecaondernemers geven aan dat zij in staat zijn geweest marges te behouden d.m.v. het doorvoeren van reorganisaties, kostenbesparingen en heroriëntatie op rendabele adressen

Noot: Gepresenteerde marges en kosten zijn gebaseerd op de financiële steekproef; (a) De KSB afdracht over de totale bruto omzet is lager dan het werkelijke percentage KSB als gevolg van het includeren van inkomstenstromen waar geen KSB over wordt afgedragen zoals omzet uit behendigheidsautomaten.

Bron: Financiële steekproef; KPMG analyse.

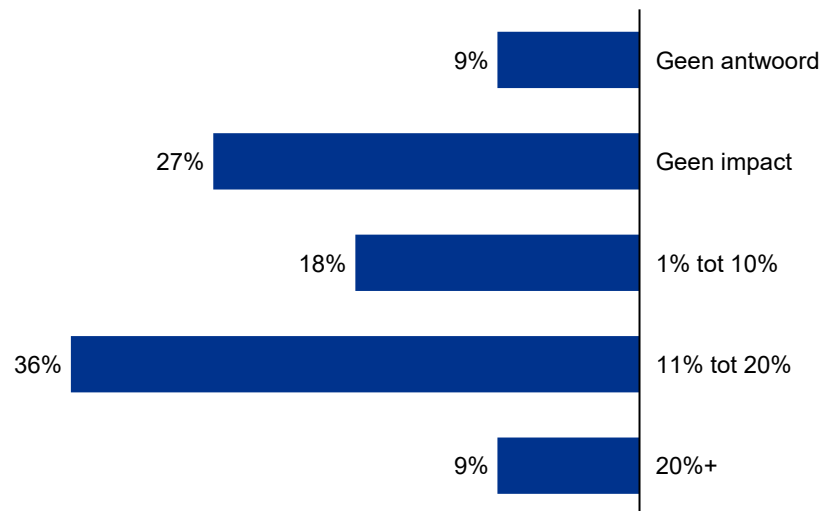
Horecaondernemers geven aan dat zij de afname in het aantal bezoekers wijden aan zowel COVID-19 als de legalisering van het online kanaal

Afname bezoekersaantallen als gevolg van COVID-19
(% respondenten)^(a)

Noot: (a) Vraag: Hoeveel % van uw klanten denkt u verloren te zijn als gevolg van COVID-19?
Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Afname bezoekersaantallen als gevolg van KOA/Cruks wetgeving
(% respondenten)^(b)

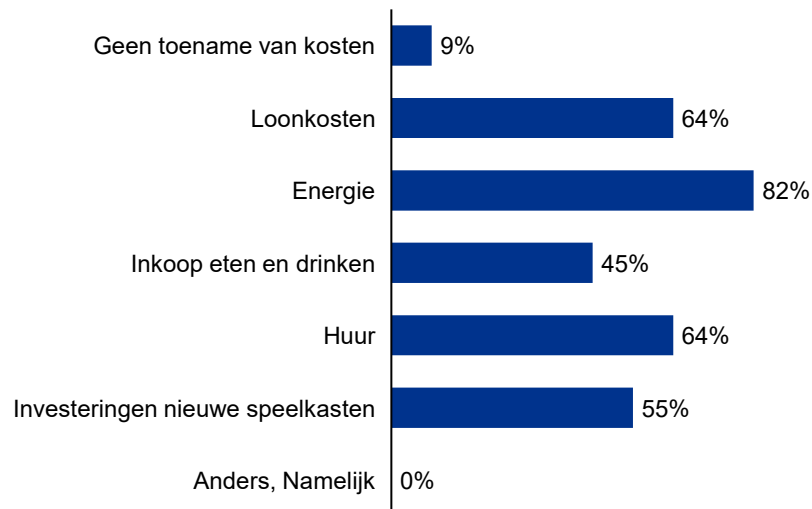

Noot: (b) Vraag: Hoeveel % afname heeft u ervaren van uw bezoekersaantallen sinds de wetwijziging op 1 oktober 2021?
Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Zie bijlage voor
verdere feedback
op de impact van
COVID-19 en
wetgeving

Bedrijven in de horecasector geven aan dat kosten de afgelopen jaren zijn gestegen, en nemen verschillende maatregelen om dit te mitigeren

Gestegen kosten als gevolg van inflatie (% respondenten)^(a)
 – MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK

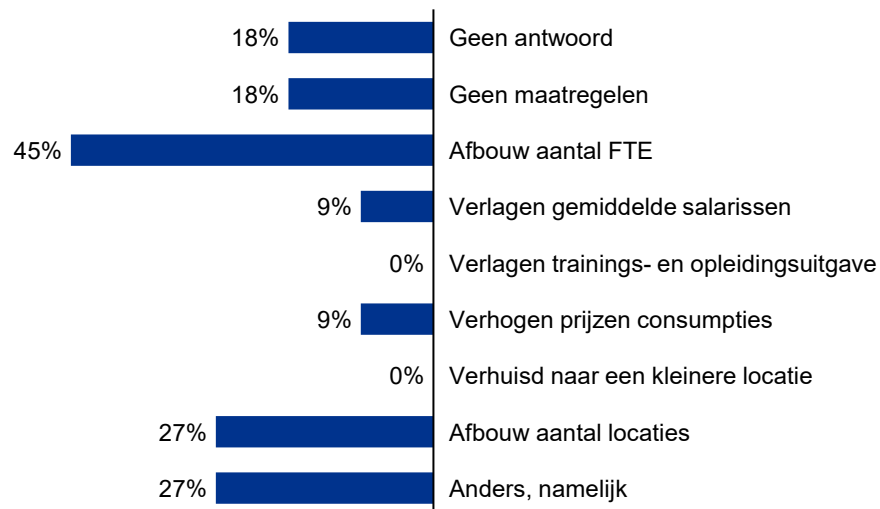

Noot: (a) Vraag: Op welke kostenposten merkt u dat de kosten van uw bedrijfsvoering zijn toegenomen als gevolg van de toegenomen inflatie in 2022?

Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Genomen maatregelen om de kosten te drukken (% respondenten)^(b)
 –MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK

Noot: (b) Vraag: Welke maatregelen heeft u zelf genomen om de extra kosten te dekken?

Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Andere gerapporteerde maatregelen zijn onder andere:

“Minder klantbezoeken”

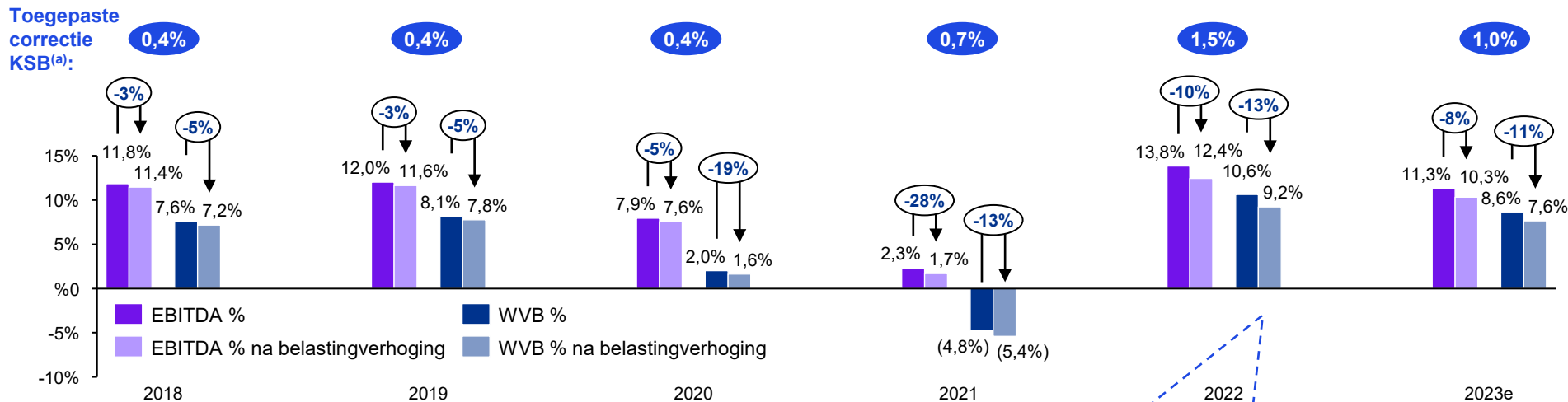
“Digitaliseren”

“Algehele kostenreductie (efficiency)”

Zie bijlage voor verdere feedback op de impact van inflatie en kosten

Zowel (EBITDA) als winst vóór belasting zou met meerdere procenten zijn gedrukt wanneer de hogere KSB van 2024 eerder zou zijn ingevoerd

Historisch en gecorrigeerd^(a) rendement horeca t.o.v. KSB heffing 2024 (%), 2018-2023

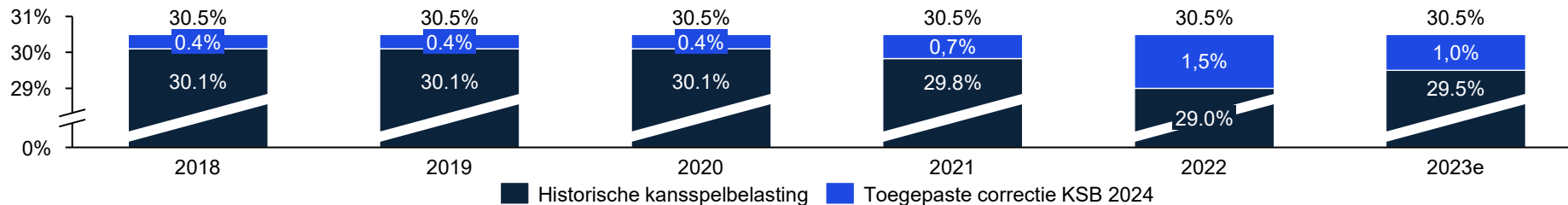
Noot: Gepresenteerde marges en kosten zijn gebaseerd op de financiële steekproef.

(a) EBITDA en WVB zijn gecorrigeerd voor een scenario waarin de hoogte van de kansspelbelasting de afgelopen jaren op het niveau van 2024 lag (30,5%). Omdat de verlaging op 1 oktober 2021 plaatsvond is voor 2021 uitgegaan van $9/12 \cdot 30,1\% + 3/12 \cdot 29,0\% = 29,8\%$; (b) 1,5% procentpunt wijziging in KSB heffing leidt tot 1,4% procentpunt wijziging in rendement doordat op een gedeelte van de "overige" omzet geen KSB wordt afgedragen.

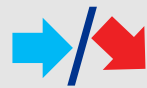
Bron: Financiële steekproef; KPMG analyse.

1,5% procentpunt wijziging in KSB heffing in 2024 t.o.v. 2022 (van 29,0% naar 30,5%) zou leiden tot 1,4%^(b) procentpunt wijziging in het rendementspercentage in 2022, hierdoor daalt het relatieve rendement met 13% (van 10,6% naar 9,2%)

Historische en gecorrigeerde^(a) kansspelbelasting (%), 2018-2023 t.o.v. 2024

De vooruitzichten voor het rendement in het horecasegment zijn relatief stabiel tot negatief

Drijvers	Beschrijving	Impact op rendement
Concurrentie met online aanbieders en wetgeving op omzet	De concurrentie met online aanbieders is hevig en wordt niet verwacht af te nemen. Omzetten in het horecasegment zijn de afgelopen jaren afgenomen hoewel er het laatste jaar een herstel in de omzet per spelersplek te zien is. Dit kan er op duiden dat het dit effect voor de toekomst gestabiliseerd kan zijn. Participanten verwachten geen grote groei in omzet mede door de voorgeschreven wetgeving omtrent maximum inworpen.	
Verhoging kansspelbelasting 2024	Een verhoging van de kansspelbelasting leidt direct tot een lagere netto omzet en daarmee rendement.	
Verdere verhoging kosten	Enquête- en steekproef- participanten geven aan dat verdere verhoging van kosten, bijvoorbeeld door een toename van het minimumloon in 2024 en huurverhogingen, worden verwacht door te gaan. Echter hebben horeca-exploitanten een relatief lage kostenbasis (wat ook verdere reorganisaties bemoeilijkt) vergeleken met bijvoorbeeld amusementscentra waardoor de impact hiervan relatief stabiel uitpakt.	
Regelgeving omtrent registratie en veiligheid	<p>Additionele beperkende wetgeving in het horecasegment, zoals bijvoorbeeld een registratieplicht, zou het toekomstige rendement kunnen verlagen.</p> <p>De mogelijke invoering van een verplicht gebruikersregistratiesysteem kan naast kostenverhogingen ook een extra drempel opwerpen voor het spelen op een horeca automaat en het gebruik hiervan drukken. Indien registratie door bijvoorbeeld de horeca-exploitant gecontroleerd zou moeten worden zou het kunnen dat exploitanten er voor kiezen geen speelautomaten meer in horecazaken op te nemen.</p>	
Overall		

Legenda: Negatief vooruitzicht Stabiel vooruitzicht Positief vooruitzicht

6.

Amusementscentra

Hoe hebben de financiële resultaten binnen de sector zich ontwikkeld op het gebied van omzet, kosten en rendement?

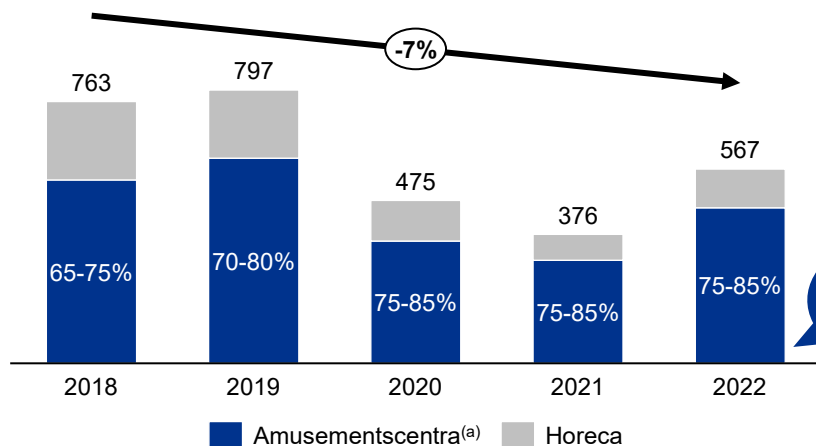
Wat is de mogelijke impact van de verwachte ontwikkelingen op de financiële prestaties voor 2024?

Belangrijkste bevindingen kengetallen en vooruitzichten amusementscentra

<p>Omzet en spelersplaatsen</p>	<p>De kansspel sectoromzet van amusementscentra is over de periode 2018-2022 afgenomen (afname van ~3-10% per jaar) mede als gevolg van COVID-19 maatregelen in combinatie met de gelijktijdige opkomst van online kansspelen en invoering van de Cruks wetgeving. Het aantal spelersplaatsen bleef relatief stabiel met een afname van ~2% per jaar.</p> <ul style="list-style-type: none"> De omzet binnen amusementscentra steeg in 2019 licht t.o.v. 2018, echter daalde deze significant in 2020-2021 als gevolg van COVID-19 maatregelen. Tevens werden online kansspelen gelegaliseerd en is in deze jaren de Cruks wetgeving ingevoerd, enquête respondenten vermoeden dat de combinatie van deze drie gebeurtenissen voor een groot deel verantwoordelijk zijn voor de afgenomen omzet in 2022-2023 t.o.v. 2018-2019. De omzetontwikkeling per spelersplaats van bedrijven in de financiële steekproef laat een licht positieve ontwikkeling zien van 2022 naar 2023 (mede als gevolg van de volledige opheffing van COVID-19 maatregelen die in 2022 nog deels van kracht waren) hoewel deze nog significant onder het niveau van 2018-2019 ligt. Er is echter geen betrouwbare marktdata beschikbaar om deze ontwikkeling te staven. Het aantal spelersplekken is voor de gehele amusementscentramarkt relatief stabiel gebleven wat, in combinatie met afnemende omzetten, duidt op een toename van concurrentie.
<p>Kosten en rendement</p>	<p>Kosten, inclusief KSB heffing, als percentage van de omzet zijn de afgelopen jaren flink toegenomen. Dit heeft geleid tot een significant afname van het rendement met een (gewogen gemiddelde) verlies vóór belasting in de jaren 2020-2023 voor de bedrijven in de financiële steekproef.</p> <ul style="list-style-type: none"> Bedrijven in de financiële steekproef zijn relatief hogere kosten gaan maken t.o.v. de omzet. Met name de relatieve personeels- en huur- kosten zijn significant toegenomen van 20% en 6% in 2018 naar 24% en 9% in 2023 als gevolg van zowel loon- als huurverhogingen terwijl de omzet per FTE en per vierkante meter afnam. Tevens zijn de overige kosten toegenomen van 15% naar 18% over dezelfde periode als gevolg van met name energiekosten en algemene inflatie op de overige onderdelen. Bedrijven geven als reden voor deze verhogingen inflatie en de invoering van wetgeving. De winst vóór belastingen bedroeg in 2022 en 2023 minus 3% en 5% respectievelijk terwijl deze vóór de COVID-19 periode in 2018-2019 op positief 6-7% lag. Hoewel bedrijven tegemoetkomingen hebben ontvangen tijdens de COVID-19 periode in de vorm van NOW en TVL steun, en zaken als huurkortingen (soms omdat deze een omzetafhankelijke component hebben), waren omzetten dusdanig gedaald dat de bedrijven in de financiële steekproef significante verliezen hebben geleden. Het percentage winst vóór belastingen lag op minus 14% en 21% in 2020 en 2021 respectievelijk. De kansspelbelasting wordt direct op omzet geheven waardoor een verhoging hiervan een direct gevolg heeft op het rendement. De kansspelbelasting is in oktober 2021 verlaagd naar 29% (in de jaren hiervoor 30.1%), in januari 2023 verhoogd naar 29,5% en per 1 januari 2024 naar 30,5%. Doordat dit directe effecten heeft op het rendement die slechts een klein deel van de omzet omvat, zouden de relatieve percentages van winst vóór belasting en EBITDA met meerdere procenten dalen als deze verhogingen al eerder ingevoerd waren t.o.v. de werkelijk behaalde resultaten.
<p>Vooruitzicht rendement</p>	<p>De vooruitzichten voor het rendement van amusementscentra zijn overwegend negatief als gevolg van een continue concurrentie uit het online landschap, de aangekondigde verhoging van de kansspelbelasting en andere verdere aangekondigde kostenverhogingen, dit zou echter (deels) teniet gedaan kunnen worden door reorganisaties.</p> <ul style="list-style-type: none"> Concurrentie vanuit het online kanaal is ook in 2023 gegroeid en lijkt zich te stabiliseren blijkens de door de KSA gepubliceerde omzetten (zie concurrentie sectie). Per 2024 is de KSB heffing verhoogd naar 30,5%, dit heeft een directe kostenverhoging tot resultaat aangezien deze op omzet geheven wordt. Het minimumloon wordt flink verhoogd per 2024 wat de personeelskosten zal doen stijgen, daarnaast wordt verwacht dat huren verder toenemen. Deelnemers aan de enquête geven aan dat ze kosten proberen te verlagen door o.a. reorganisaties met mogelijk negatieve bijeffecten.

De totale bruto omzet van speelautomaten in amusementscentra is sterk afgenomen, met extra significante daling tijdens de COVID-19 periode

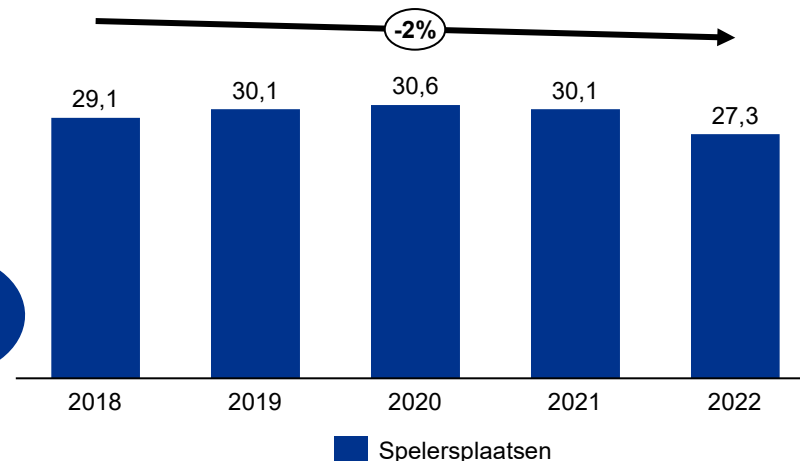
Bruto omzet speelautomaten in amusementscentra en horecagelegenheden (€m), 2018-2022

Noot: (a) Indicatief gebaseerd op totale omzet speelautomaten in amusementscentra en horecagelegenheden, en verhouding omzet per speelautomaat in financiële steekproef.

Bron: KSA Marktscan; KPMG analyse.

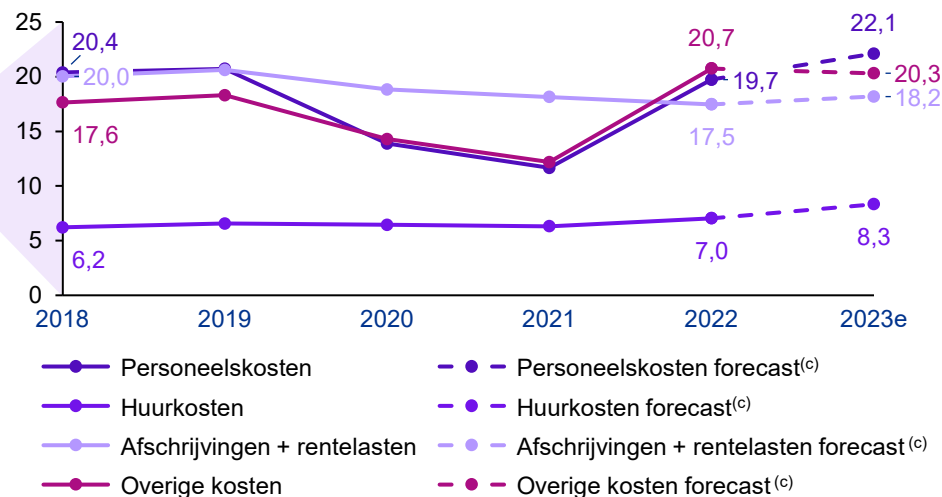
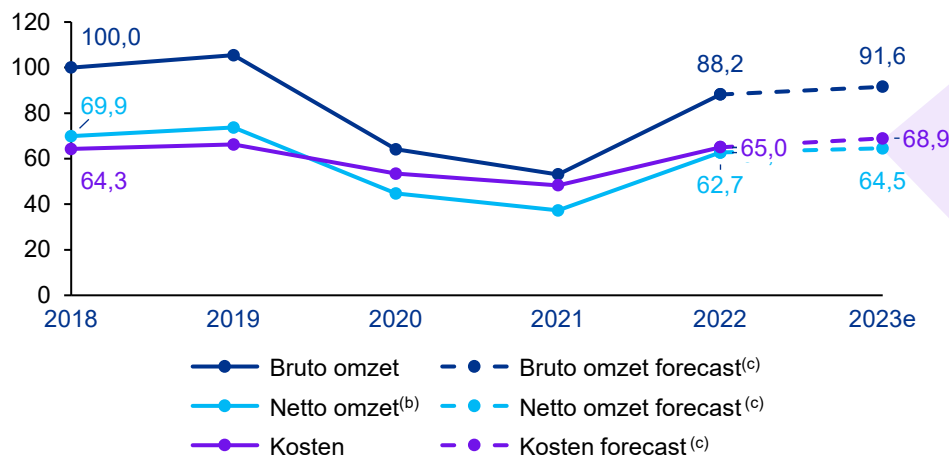
Ontwikkeling aantal spelersplaatsen in amusementscentra (#000), 2018-2022

Bron: KSA Marktscan; KPMG analyse.

Het bruto en netto spelresultaat per spelersplaats staat onder druk terwijl de kosten per spelersplaats toenemen

Bruto en netto omzet per spelersplaats (index bruto omzet 2018 = 100)^(a), Kosten per spelersplaats (index bruto omzet 2018 = 100)^(d), 2018-2022

Noot: Bruto omzet is gebaseerd op KSA marktdata, verhoudingen van de netto omzet en kosten tot de bruto omzet zijn berekend op basis van de financiële steekproef.
 (a) Bruto omzet is geïndexeerd op basis van de bruto omzet in 2018. Netto omzet is geïndexeerd op de verhouding tot bruto omzet in 2018.
 (b) Netto omzet is bruto omzet verminderd met de Btw-afdracht en de kansspelbelasting afdracht.
 (c) Forecast gebaseerd op ontwikkeling binnen steekproef, omzet ontwikkeling markt nog niet beschikbaar vanuit de KSA

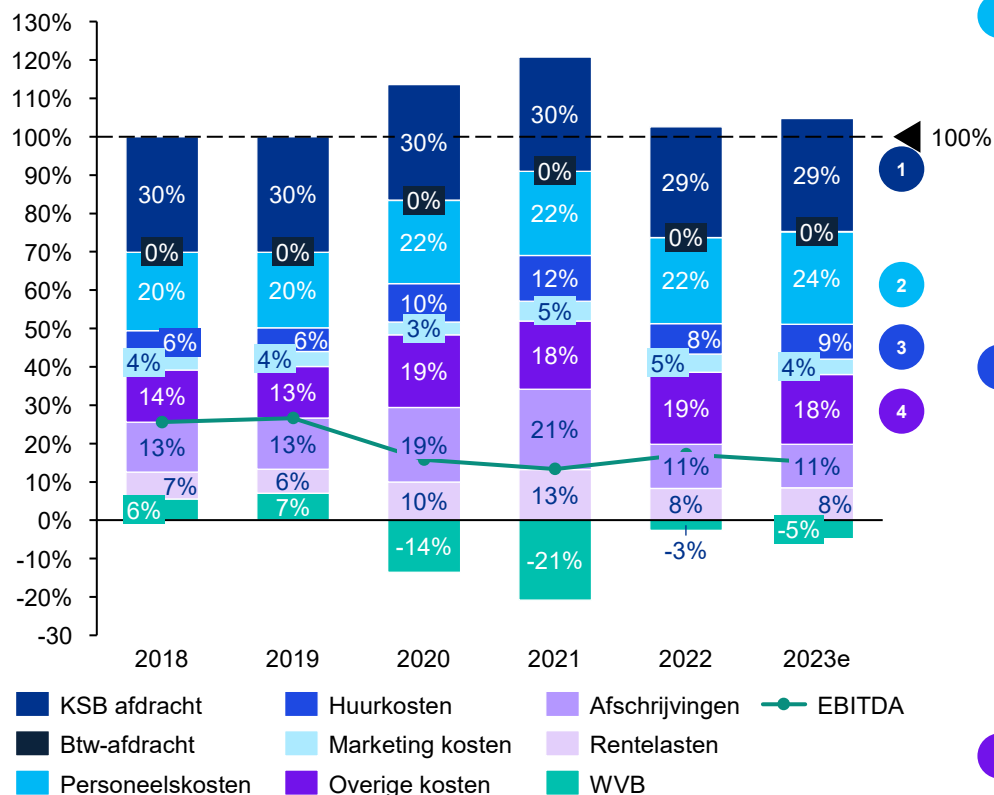
Bron: Financiële steekproef; kansspelautoriteit: KPMG analyse.

Noot: Verhoudingen van de kosten tot de bruto omzet zijn berekend op basis van de financiële steekproef.
 (d) Kosten zijn geïndexeerd op de verhouding tot bruto omzet in 2018.

Bron: Financiële steekproef; kansspelautoriteit: KPMG analyse.

Dalende omzetten in combinatie met kostenstijgingen hebben de kosten als percentage van de omzet doen stijgen met een negatieve WVB ten gevolge

Kosten en winst vóór belasting als percentage van de bruto omzet (%), 2018-2023

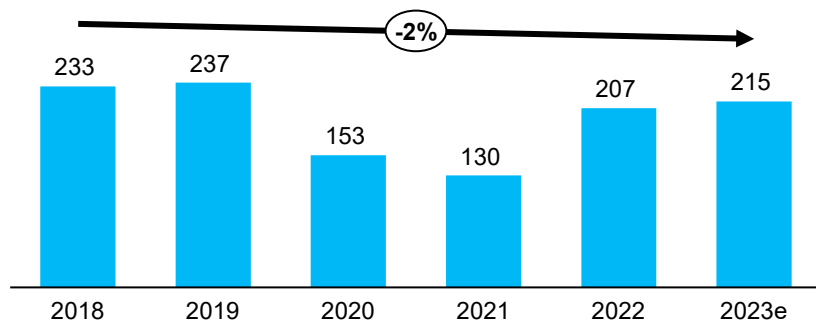

- 1 De KSB afdracht wordt direct berekend op de omzet, een stijging in KSB heffing leidt dan ook direct tot een dalend rendement. Zie sectie m.b.t. de KSB heffing voor een nadere toelichting**
- 2 Personeelskosten – Toegenomen kosten per FTE, in combinatie met een afnemende omzet, leiden tot een hogere personeelskosten als percentage van de netto omzet**
 Personeelskosten per FTE (inclusief sociale lasten, afvloeiingsregelingen, externe inhuur, etc.) zijn gestegen van €47k in 2018 naar €52k in 2023 grotendeels ten gevolge van loonsverhogingen. Over dezelfde periode de omzet per FTE gedaald van €233k naar €215k wat de personeelskosten als percentage van de omzet heeft doen stijgen. Tijdens de COVID-19 periode hebben marktparticipanten gebruik kunnen maken van de NOW regeling wat personeelskosten tijdelijk gedrukt heeft.
- 3 Huurkosten – Toegenomen kosten per vierkante meter, in combinatie met een afnemende omzet, leiden tot een hogere huurkosten als percentage van de netto omzet**
 Huurkosten per vierkante meter zijn gestegen van €227 in 2018 naar €318 in 2023 als gevolg van inflatiecorrecties en een selectie naar over het algemeen duurder vestigingen. Daarnaast is over dezelfde periode de omzet per vierkante meter gedaald van €2,6k naar €2,5k wat de huurkosten als percentage van de omzet heeft doen stijgen. Bij een gedeelte van de bedrijven bestaan de huurkosten uit een omzetafhankelijk component, wat, in combinatie met huurkortingen, tijdens de COVID-19 periode de absolute huurkosten heeft gedrukt
- 4 Overige kosten – Overige kosten bestaan voor een belangrijk deel uit energiekosten. Als gevolg van de gestegen energieprijzen, en inflatie op andere onderdelen, zijn ook deze kosten als percentage van de omzet gestegen**

Noot: Gepresenteerde marges en kosten zijn gebaseerd op de financiële steekproef;
 Bron: Financiële steekproef; KPMG analyse.

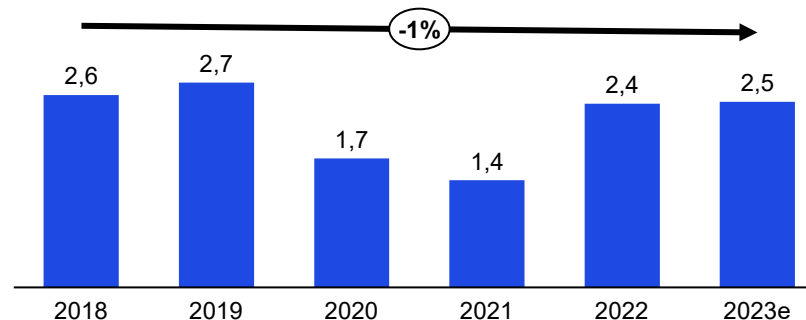
Een dalende omzet per FTE en vierkante meter, i.c.m. stijgende lonen en huren, leiden tot relatief stijgende personeels- en huurkosten

Omzet per FTE (€000), 2018-2023

Noot: Gepresenteerde marges en kosten zijn gebaseerd op de financiële steekproef.
Bron: Financiële steekproef; KPMG analyse.

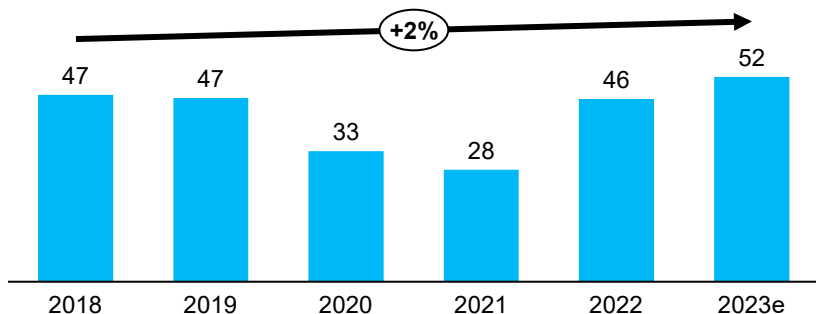
Omzet per m² (€000), 2018-2023

Noot: Gepresenteerde marges en kosten zijn gebaseerd op de financiële steekproef.
Bron: Financiële steekproef; KPMG analyse.

Personeelskosten per FTE (€000), 2018-2023

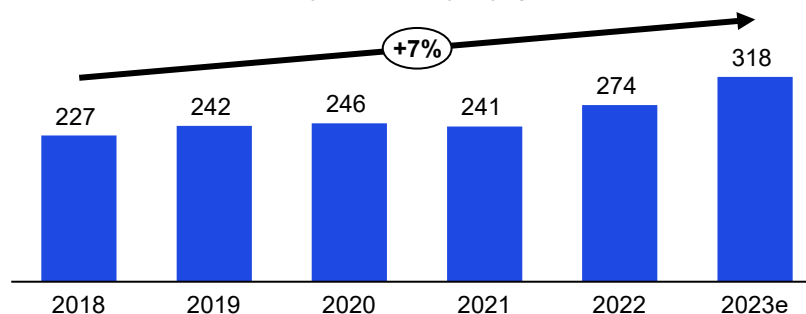
Personeelskosten per FTE lieten een daling zien in 2020-2021 als gevolg van NOW steun

Noot: Gepresenteerde marges en kosten zijn gebaseerd op de financiële steekproef, inclusief NOW steun.
Bron: Financiële steekproef; KPMG analyse.

Huurkosten per m² (€), 2018-2023

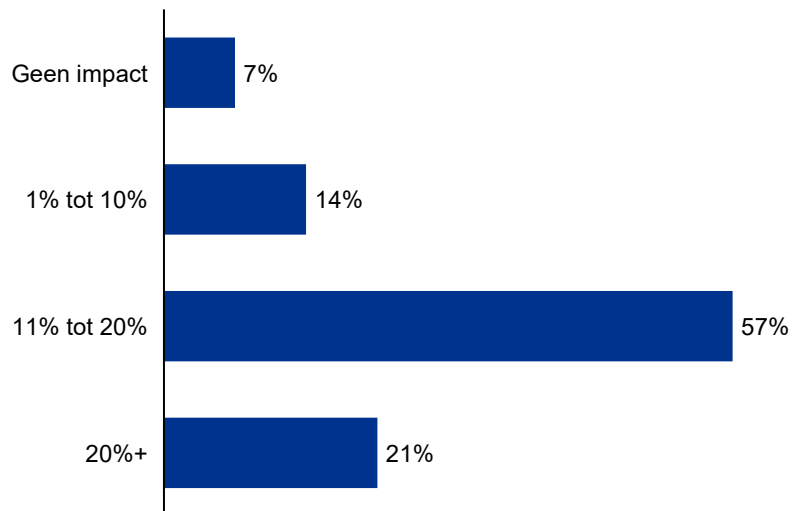
Door een (gedeeltelijke) omzet afhankelijke huur, en huurkortingen tijdens de COVID-19 periode, werden huurprijzen per m² tijdelijk gedrukt

Noot: Gepresenteerde marges en kosten zijn gebaseerd op de financiële steekproef.
Bron: Financiële steekproef; KPMG analyse.

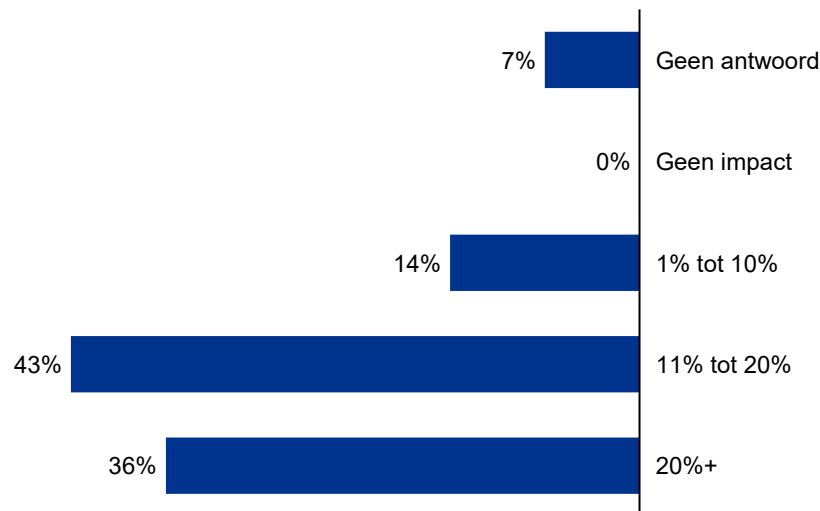
Amusementscentra ervaren een afname in het aantal bezoekers als gevolg van COVID-19 en de invoering van de KOA/Cruks regelgeving

Afname bezoekersaantallen als gevolg van COVID-19
(% respondenten)^(a)

Noot: (a) Vraag: Hoeveel % van uw klanten denkt u verloren te zijn als gevolg van COVID-19?
Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Afname bezoekersaantallen als gevolg van KOA/Cruks wetgeving
(% respondenten)^(b)

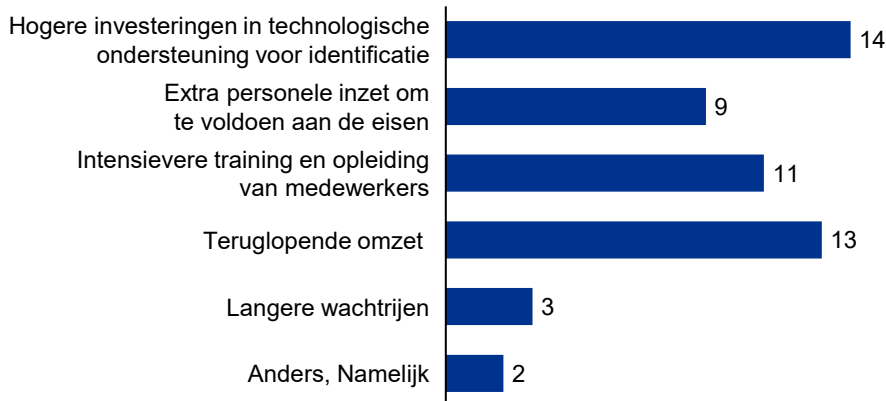

Noot: (b) Vraag: Hoeveel % afname heeft u ervaren van uw bezoekersaantallen sinds de wetwijziging op 1 oktober 2021?
Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

**Zie bijlage voor
verdere feedback
op de impact van
COVID-19 en
wetgeving**

Bedrijven geven aan dat de invoering van Cruks regelgeving heeft geleid tot extra investeringen en kosten

Impact op de bedrijfsvoering van Cruks^(a) – MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK

Noot: (a) Vraag: Welke impact heeft u ervaren op de bedrijfsvoering na de invoering van Cruks op 1 oktober 2021? (kruis aan wat van toepassing is, meerdere antwoorden mogelijk)
Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Andere gerapporteerde antwoorden zijn onder andere:

“We moeten veel meer uren maken op de werkvloer. Veel overuren ook om de administratie voor elkaar te krijgen”

“Minder bezoekers”

Benodigde investeringen per vestiging om aan Cruks te voldoen^(b) – INDICATIEF GEMIDDELDE

~€18.000

Gemiddeld hebben de leden van de VAN rond de €18.000 per vestiging moeten investeren om te voldoen aan de nieuwe wetgeving per 1 oktober 2021.

Totale investeringen per bedrijf variëren van enkele tienduizenden euro's tot bijna twee miljoen euro.

Noot: (b) Vraag: Hoeveel extra investeringen heeft u als gevolg van de invoering van Cruks moeten doen?
Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Extra jaarlijkse kosten als gevolg van Cruks^(c) – INDICATIEF GEMIDDELDE

~€12.000

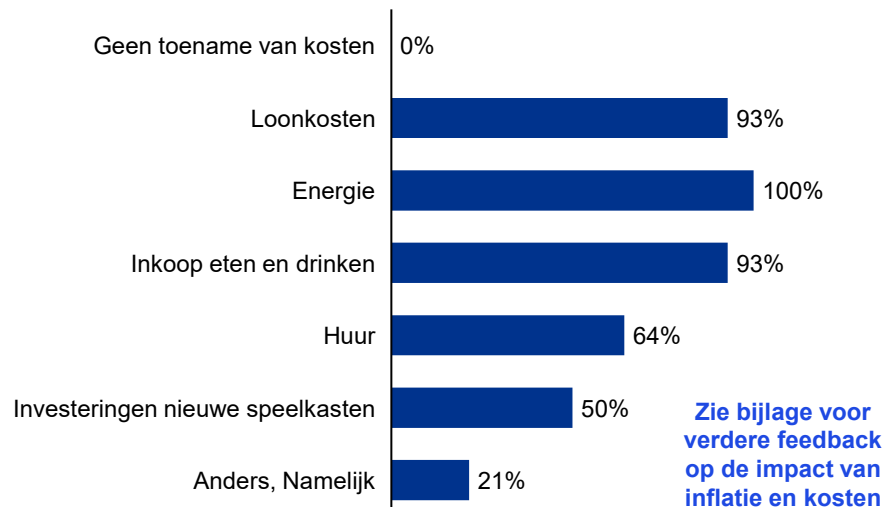
Gemiddeld zijn de leden van de VAN rond de €12.000 per vestiging per jaar aan extra kosten als gevolg van de nieuwe wetgeving per 1 oktober 2021.

Jaarlijkse extra kosten voor kleine bedrijven bedragen al snel enkele tienduizenden euro's en lopen tot tonnen voor grotere ondernemingen.

Noot: (c) Vraag: Hoeveel extra lopende kosten maakt u per jaar als gevolg van de invoering van Cruks?
Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Amusementscentra geven aan dat kosten de afgelopen jaren gestegen zijn en nemen verschillende maatregelen om dit te mitigeren

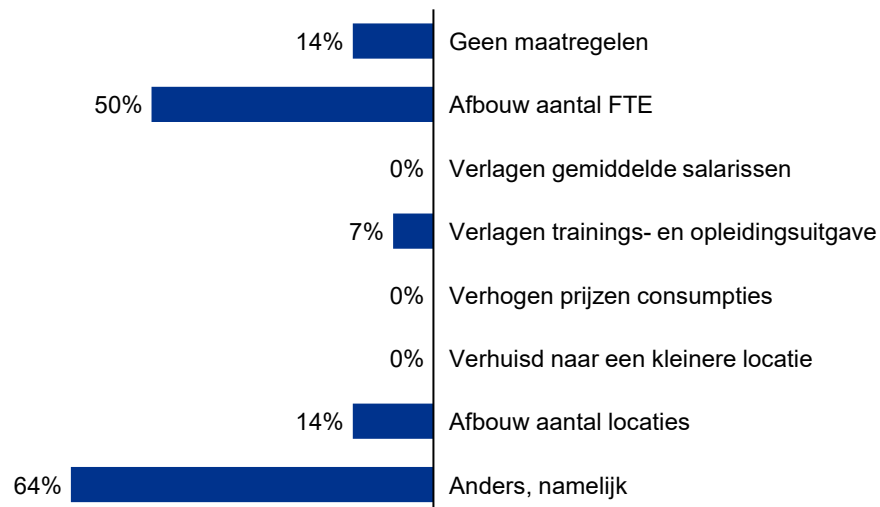
Gestegen kosten als gevolg van inflatie (% respondenten)^(a) – MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK

Noot: (a) Vraag: Op welke kostenposten merkt u dat de kosten van uw bedrijfsvoering zijn toegenomen als gevolg van de toegenomen inflatie in 2022?

Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Genomen maatregelen om de kosten te drukken (% respondenten)^(b) –MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK

Noot: (b) Vraag: Welke maatregelen heeft u zelf genomen om de extra kosten te dekken?

Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Andere gerapporteerde gestegen kosten zijn onder andere:

“Abonnementskosten”

“IT kosten”

“Schoonmaakkosten”

“Onderhoudskosten”

Andere gerapporteerde maatregelen zijn onder andere:

“Extra alert geweest op energieverbruik en de inkoop aangepast”

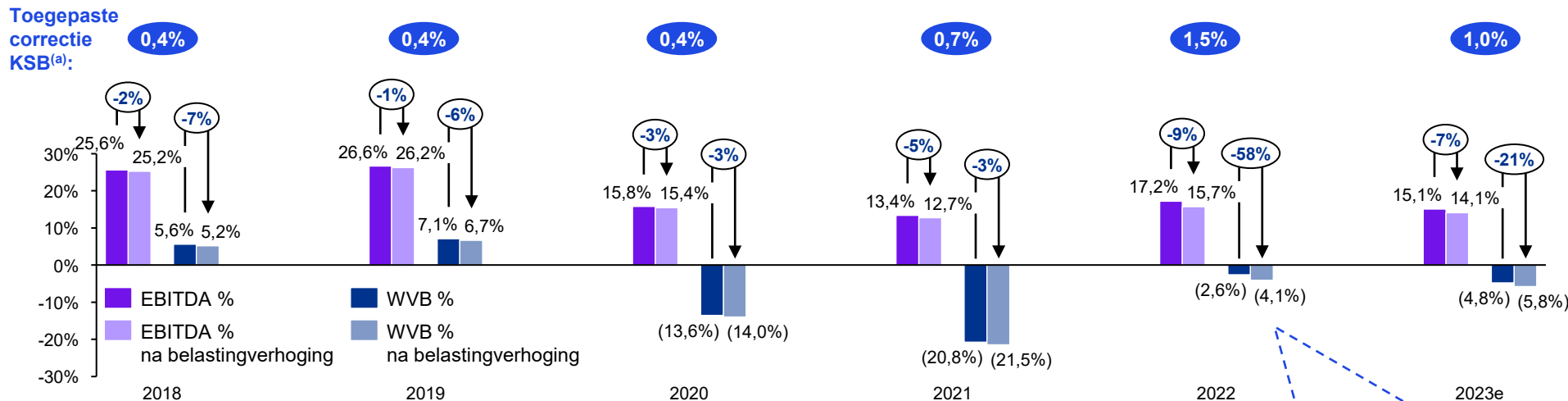
“Schoonmaak in eigen beheer genomen”

“Efficiënter inplannen personeel en verlaging verloop”

“Algehele kosten analyse”

Zowel (EBITDA) als winst vóór belasting zou met meerdere procenten zijn gedrukt wanneer de hogere KSB van 2024 eerder zou zijn ingevoerd

Historisch en gecorrigeerd^(a) rendement amusementscentra (%), 2018-2023

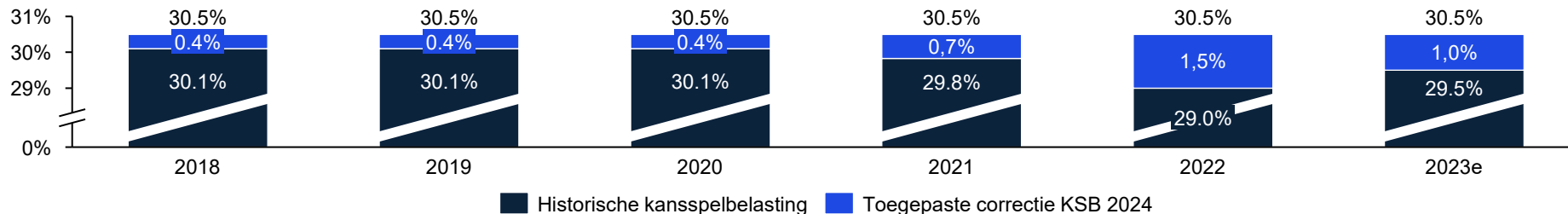
Noot: Gepresenteerde marges en kosten zijn gebaseerd op de financiële steekproef.

(a) EBITDA en WVB zijn gecorrigeerd voor een scenario waarin de hoogte van de kansspelbelasting de afgelopen jaren op het niveau van 2024 lag (30,5%). Omdat de verlaging op 1 oktober 2021 plaatsvond is voor 2021 uitgegaan van $9/12 \cdot 30,1\% + 3/12 \cdot 29,0\% = 29,8\%$.

Bron: Financiële steekproef; KPMG analyse.

1,5% procentpunt wijziging in KSB heffing in 2024 t.o.v. 2022 (van 29,0% naar 30,5%) zou leiden tot 1,5% procentpunt wijziging in het rendementspercentage in 2022, hierdoor daalt het relatieve rendement met 58% (van -2,6% naar -4,1%)

Historische en gecorrigeerde^(a) kansspelbelasting (%), 2018-2023 t.o.v. 2024

De vooruitzichten voor het rendement in het amusementscentrasegment zijn overwegend negatief

Drijvers	Beschrijving	Impact op rendement
Concurrentie met online aanbieders en wetgeving op omzet	De concurrentie met online aanbieders is hevig en wordt niet verwacht af te nemen. Omzetten van amusementscentra zijn de afgelopen jaren afgenomen, participanten verwachten geen grote groei in omzet mede door de voorgeschreven wetgeving omtrent maximum inworpen.	
Verhoging kansspelbelasting 2024	Een verhoging van de kansspelbelasting leidt direct tot een lagere netto omzet en daarmee rendement.	
Verdere verhoging kosten	Enquête- en steekproef- participanten geven aan dat verdere verhoging van kosten, bijvoorbeeld door een toename van het minimumloon in 2024 en huurverhogingen, worden verwacht door te gaan. Dit kan het rendement in de sector verder onder druk zetten.	
Reorganisaties	Verschillende aanbieders gaven aan bezig te zijn met reorganisatie trajecten waar er afscheid genomen wordt van personeel om de kosten te drukken. Dit kan echter een negatieve invloed op de werkgelegenheid, het service niveau en handhaving van regelgeving als gevolg hebben.	
Overall		

Legenda: Negatief vooruitzicht Stabiel vooruitzicht Positief vooruitzicht

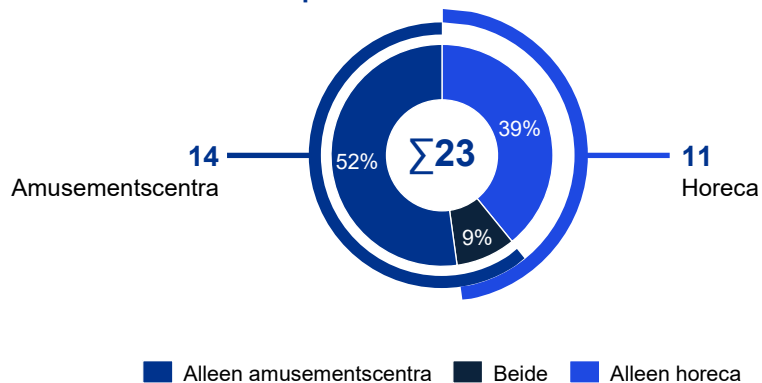
7.

Bijlagen

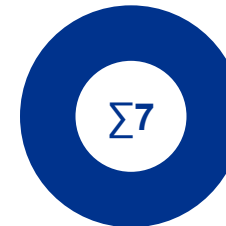
7.1 Methodiek

Bronnen en grondslagen van onderzoek

Primair onderzoek – Enquête

Secundair onderzoek – Financiële cijfers en aansluiting aanlevering met jaarrekening

- Zeven respondenten hebben een financieel formulier ingevuld m.b.t. de winst- en verliescijfers over 2018 t/m 2023. Dit formulier is gebruikt om de rendementen van de speelautomatensector binnen de horeca- en amusementscentrasegmenten te onderzoeken
- KPMG heeft geen accountantswerkzaamheden verricht op de aangeleverde data of ondersteunende informatie. Wel is de volledigheid en betrouwbaarheid van de aangeleverde data zoveel mogelijk gewaarborgd middels vergelijking met opgevraagde ondersteunende informatie zoals jaarverslagen (indien beschikbaar) of management rapportages (zie volgende pagina)

Secundair onderzoek – Bronnen (belangrijkste bronnen)

- Kansspelautoriteit
- Koninklijke Horeca Nederland
- KSA Marktscan
- KSA monitoringsrapportage online kansspelen
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
- Tweede Kamer der Staten-Generaal
- Wetten Overheid

Grondslagen financiële steekproef

Secundair onderzoek – Financiële steekproef en aansluiting aanlevering met jaarrekening

	Totaal score	EBITDA	EBIT	WVB	Opmerkingen
1					Afwijking omdat huurkosten niet in de jaarrekeningen van de desbetreffende entiteit zijn opgenomen maar vanuit een andere entiteit zijn toegevoegd in de aangeleverde gegevens, de impact hiervan is gering.
2					Aanlevering komt overeen met jaarrekening
3					Aanlevering komt overeen met jaarrekeningen van samengevoegde entiteiten
4					Geen jaarrekening beschikbaar; entiteiten onderdeel van (internationale) groep; aanlevering sluit aan op management rapportage
5					Relatief kleine afwijking in EBITDA door verschuiving tussen overige omzet en afschrijvingskosten zonder effect op het netto resultaat. Grote afwijking in WVB door toevoegen rentelasten vanuit andere entiteit
6					Geen jaarrekening beschikbaar; entiteiten onderdeel van (internationale) groep. Cijfers voor zowel het horeca- als amusementscentrasegment zijn door het bedrijf afzonderlijk uit de managementrapportage gefilterd en opgenomen in het onderzoek na door de onderneming aangedragen aanpassingen m.b.t. de behandeling van interne rentelasten
7					Aanlevering komt overeen met jaarrekening

- Zeven respondenten hebben een financieel formulier ingevuld m.b.t. de winst- en verliescijfers over 2018 t/m 2023. Dit formulier is gebruikt om de rendementen van de speelautomatensector binnen de horeca- en amusementscentrasegmenten te onderzoeken
- KPMG heeft geen accountantswerkzaamheden verricht op de aangeleverde data of ondersteunende informatie. Wel is de volledigheid en betrouwbaarheid van de aangeleverde data zoveel mogelijk gewaarborgd middels vergelijking met opgevraagde ondersteunende informatie zoals jaarverslagen (indien beschikbaar) of management rapportages. Hierbij de volgende opmerkingen:
 - Bij drie bedrijven kon het formulier aangesloten worden op de jaarrekening van één of meerdere gecombineerde entiteiten
 - Bij twee bedrijven zijn er wijzigingen gemaakt t.o.v. de jaarrekening door kosten toe te voegen uit andere entiteiten die volgens de bedrijven nodig zijn voor de bedrijfsvoering
 - Bij twee bedrijven waren er geen jaarrekeningen beschikbaar omdat deze onderdeel waren van een grotere (internationale-) groep. Hier is door de bedrijven zoveel mogelijk geprobeerd aan te sluiten op de met ons gedeelde managementrapportages

Noot: De aangeleverde financiële gegevens zijn naast steekproeven op beschikbare jaarrekeningen niet onafhankelijk geverifieerd door KPMG. Jaarrekeningen van 2023 zijn nog niet beschikbaar. Steekproeven op de aansluiting van de aangeleverde gegevens met de jaarrekening zijn gemaakt op basis van de genoemde rendementparameters in met name de laatste jaren indien eerdere jaarrekeningen niet beschikbaar waren

Legenda: Aansluiting op de jaarrekening: Volledig ondersteund Afwijking Niet beoordeeld

Toelichting methodiek financiële onderzoeksmethode

Toelichting financiële onderzoeksmethode - VAN

Berekening	Datapunt	Groot- heid	Bron	Toepassing in onderzoek
Markt/sector omzet				
A	Marktomzet horeca + amusementscentra 2018-2022	€	KSA Marktscan 2023	Totale omzet horeca + amusementscentra
B	Aantal spelersplaatsen horeca 2018-2022	#	KSA Marktscan 2023	Aantal spelersplaatsen horeca 2018-2022
C	Gemiddelde omzet per spelersplaatsen horeca 2018-2022	€	Sample bedrijven	Gemiddelde omzet per spelersplaatsen horeca 2018-2022
D = B x C	Benaderde sectoromzet horeca 2018-2022	€	Berekening	Gebruikt voor benadering horeca omzet binnen markt
E	Aantal spelersplaatsen amusementscentra 2018-2022	#	KSA Marktscan 2023	Aantal spelersplaatsen horeca 2018-2022
F	Gemiddelde omzet per spelersplaatsen amusementscentra 2018-2022	€	Sample bedrijven	Gemiddelde omzet per spelersplaatsen horeca 2018-2022
G = E x F	Benaderde sectoromzet amusementscentra 2018-2022	€	Berekening	Gebruikt voor benadering amusementscentra omzet binnen markt
H = D + G	Benaderde marktomzet horeca + amusementscentra 2018-2022	€	Berekening	Gebruikt voor benadering sector omzetten binnen markt
I = D / H	Benaderde aandeel sectoromzet horeca binnen marktomzet horeca + amusementscentra 2018-2022	%	Berekening	Benaderd aandeel horeca omzet binnen markt, gegeven als range vanwege onzekerheid binnen sample
J = G / H	Benaderde aandeel sectoromzet amusementscentra binnen marktomzet horeca + amusementscentra 2018-2022	%	Berekening	Benaderd aandeel horeca omzet binnen markt, gegeven als range vanwege onzekerheid binnen sample
Markt/sector rendement				
K	Totale kosten binnen sample voor elk van de gespecificeerde kostenlijnen 2018-2023	€	Sample bedrijven	Gebruikt voor berekening kosten en rendement
L	Totale bruto omzet binnen sample 2018-2023	€	Sample bedrijven	Gebruikt voor berekening kosten en rendement
M = K / L	Kosten en rendement als % van de bruto omzet 2018-2023	%	Berekening	Gepresenteerd in rapportage om ontwikkelingen kosten en rendement in de sector te duiden

7.2 Belastingen

Kansspelbelasting raamwerk

Kansspelbelasting

Voor de heffing van kansspelbelasting is de Wet op de kansspelbelasting (“Wet KSB”) in samenhang met de Wet op de kansspelen (“Wet KS”) van belang. Oorspronkelijk werd deze belasting gemotiveerd door te wijzen op de financiële buitenkans voor de prijswinnaars. Prijzen uit loterijen en andere kansspelen waren onderworpen aan een vast tarief welke werd ingehouden op de uit te keren prijs.

Tegenwoordig wordt kansspelbelasting op de meeste typen spelen geheven over het bruto spelresultaat bij de vergunninghouder en niet meer over de prijs bij de prijswinnaar. Voor exploitanten van kansspelautomaten vond per 1 juli 2008 een belangrijke wijziging plaats waarbij zij sindsdien niet meer onder de heffing van omzetbelasting vallen, maar onder de heffing van kansspelbelasting. Met deze wijziging werden exploitanten van kansspelautomaten gelijkgesteld aan andere aanbieders van kansspelen.

Om tot heffing van kansspelbelasting te komen, dient er allereerst sprake te zijn van een kansspel. De Wet KSB definieert verschillende soorten kansspelen die voldoen aan deze definitie. Een kansspelautomatenspel valt onder de definitie van een kansspel. Voor deze definitie is er aansluiting gevonden bij de definitie van een speelautomaat in de Wet KS. Behendigheidsautomaten vallen niet onder de definitie van een kansspelautomaat. In de praktijk is te zien of een kansspelautomaat als zodanig kwalificeert op basis van het merkteken dat is aangebracht op de automaat. Behendigheidsautomaten vallen buiten het bereik van de kansspelbelasting. Het gaat daarbij om automaten waarbij de spelers een overwegende invloed hebben op het resultaat van het spel, bijvoorbeeld een flipperkast. Hierdoor is er geen sprake van een kansspel.

Vervolgens is de vraag welke partij verantwoordelijk is voor de afdracht van de kansspelbelasting. Hiervoor wordt aangesloten bij hetzij (i) de vergunninghouder voor exploitatie van in Nederland geplaatste fysieke kansspelautomaten, (ii) hetzij degene die opbrengst geniet van het illegaal exploiteren van kansspelautomaten in Nederland. In dit stuk zullen wij alleen stilstaan bij de vergunninghouders, omdat dit ook de groep is die is aangesloten bij de VAN.

Het is niet zomaar mogelijk is om een kansspelautomaat te exploiteren. Hiervoor dienen eerst meerdere formaliteiten te worden doorlopen. Allereerst dient de kansspelautomaat bij fabricage of invoer te voldoen aan de (strengere) voorwaarden zoals deze zijn gedefinieerd in de Wet KS en nader uitgelegd in het Speelautomatenbesluit 2000. In dat kader verwijzen wij ook naar pagina 19, waarin deze wettelijke voorwaarden zijn opgenomen. Daarbij merken wij op dat de daarin geregelde maximale bedragen voor het laatst zijn gewijzigd op 1 januari 2002, vanwege de invoering van de euro. In de afgelopen jaren is er derhalve geen inflatiecorrectie geweest van de betreffende bedragen. Als de kansspelautomaat aan deze voorwaarden voldoet, dient de eigenaar vervolgens een exploitatievergunning aan te vragen om de automaat te mogen gebruiken of om deze automaat door een ander te laten gebruiken. Als de eigenaar vervolgens ook aan deze voorwaarden voldoet, dient vervolgens degene die deze automaat wil opstellen hetzij (i) een aanwezigheidsvergunning te hebben, hetzij (ii) een vergunning te krijgen voor het exploiteren van een speelautomatenhal.

De exploitant is de partij die zorgt dient te dragen voor de afdracht van de kansspelbelasting. In de meeste gevallen zal dit de eigenaar van de kansspelautomaat zijn. Het is ook mogelijk dat er naast een exploitant een mede-exploitant is. Dit is een samenwerking die zich in de praktijk veelal voordoet in de horeca. In een dergelijk geval heeft naast de exploitant (de eigenaar) de horecazaak die de kansspelautomaat in zijn zaak opstelt. Ook in zo'n geval is het uiteindelijk de exploitant die belastingplichtige is voor de kansspelbelasting. De exploitant dient vervolgens maandelijks 30,5% kansspelbelasting af te dragen op aangifte. Dit wordt berekend over het bruto spelresultaat van de kansspelautomaat.

Kansspelbelasting (1)

Kansspelbelasting tarief

Het kansspelbelastingtarief bedraagt per 1 januari 2024 30,5% en is van toepassing op alle kansspelen in Nederland. Bij de laatste omvangrijke wetswijziging van de Wet KSB per 1 oktober 2021 is de mogelijkheid onderzocht om een onderscheid te maken in het kansspelbelastingtarief voor online kansspelen ten opzichte van landgebonden kansspelen. De conclusie van dat onderzoek was dat een dergelijk onderscheid staatssteun zou vormen en er werd daarom geen onderscheid gemaakt.

Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld Duitsland, Italië, Oostenrijk en het Verenigd Koninkrijk waar wel meerdere kansspelbelastingtarieven zijn ingevoerd die afhankelijk zijn van het type kansspel. De Europese Commissie heeft bijvoorbeeld ten aanzien van het onderscheid tussen online en landgeboden kansspelen in Denemarken geoordeeld dat dit weliswaar staatsteun vormt, maar dat dergelijke staatsteun gelet op het doel daarvan geoorloofd is (zie *European Commission. (2012). Commission Decision of 20 September 2011 on the measure C 35/10 (ex N 302/10)*). Denemarken maakte daarbij gebruik van de uitzondering waaronder staatssteun mag worden verleend die is opgenomen in artikel 107(3)(c) van het Verdrag betreffend de werking van de Europese Unie:

“c) steunmaatregelen om de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid of van bepaalde regionale economieën te vergemakkelijken, mits de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt daardoor niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad;”

De reden voor een ander tarief voor online aanbieders in Denemarken was kanalisatie. In de beslissing van de Europese Commissie is ook gekeken naar de situatie in diverse andere EU-landen waarbij specifieke feiten en omstandigheden in acht werden genomen.

Het amendement van Tweede Kamer leden Erkens en Stoffer van 24 oktober en van de motie van Van Dijk van 25 oktober 2023 stellen voor om in 2024 de mogelijkheid voor tariefdifferentiatie nader te beoordelen, zie volgende pagina. Een mogelijke veroorloevingsgrond hiervoor kan zijn dat andere spelen een ander risicoprofiel met zich meebrengen.

Heffingsgrondslag

Voor de berekening van de heffingsgrondslag wordt er gekeken naar het verschil tussen de in een tijdvak ontvangen inzetten en de ter beschikking gestelde prijzen bij de kansspelautomaten. Concreet betekent dit dat de kansspelbelasting wordt berekend over het verschil tussen de inworpen in de automaat en de door de automaat uitgeworpen prijzen.

In principe is het tijdvak waarover aangifte kansspelbelasting ingediend dient te worden gesteld op maandbasis. Voor kleinere exploitanten van kansspelautomaten is het mogelijk om dit op kwartaalbasis te doen. De exploitant is vervolgens de belasting verschuldigd op de laatste dag van de kalendermaand. Indien aan het eind van het kalendermaand het verschil tussen het aantal inzetten en de ter beschikking gestelde prijzen negatief is mag dit verlies sinds 1 januari 2021 niet meer worden meegenomen naar het volgende tijdvak. Dergelijke verliesverrekening kan inmiddels dus niet meer vooruit of achteruit worden gewenteld.

De regels vóór 1 juli 2008

Kansspelautomaten vallen pas sinds 1 juli 2008 onder het bereik van de kansspelbelasting. Daarvoor was de omzet gegeneerd met de kansspelautomaat belast met omzetbelasting. Als reden werd hiervoor gegeven dat het op dat moment moeilijk was om een onderscheid te maken tussen kansspelautomaten en behendigheidsautomaten. Toentertijd was dit tegen het algemene btw-tarief van 19%. Een bijkomend voordeel hiervan was dat de exploitant ook de btw op gemaakte kosten in aftrek kon brengen. Wij zullen op de volgende pagina nader ingaan op de btw en de werking hiervan in de kanspelsector. Uiteindelijk is besloten om de kansspelautomaten ook onder het bereik van de kansspelbelasting en “uit” de btw te halen, omdat zij op die manier fiscaal gelijk werden behandeld met andere (fysieke) kansspelen. Deze verandering van belastingheffing leidde tot een significante lastenverzwaring in de kansspelautomatensector, met name in de periode waarin btw-aftrek op reeds gemaakte kosten moest worden terugbetaald vanwege de toepassing van de btw-vrijstelling.

Kansspelbelasting (2)

Passage amendement van de leden Erkens en Stoffer (24 oktober 2023)

“Ten aanzien van de voorgestelde verhoging van de kansspelbelasting merken de indieners het volgende op. De populariteit van online gokken is in de afgelopen periode flink toegenomen. Dit heeft eveneens geleid tot een forse toename van de omzet van online gokbedrijven. Idealiter had de verhoging van de kansspelbelasting enkel toegezien op het zwaarder belasten van online gokken. De kansspelbelasting is op dit moment echter niet gedifferentieerd ten aanzien van verschillende vormen van gokken, waarmee een verhoging nog niet op deze groep kan worden toegespitst.

Middels dit amendement verzoeken de indieners de regering daarom eveneens om deze differentiatie zo snel mogelijk, bij voorkeur per 2025, wel mogelijk te maken. Zodra dat het geval is, kan de aanvullende opbrengst van de verhoging van de kansspelbelasting als gevolg van dit amendement gevonden worden door het zwaarder belasten van online gokbedrijven, in die mate dat de verhoging voor alle andere belastingplichtigen teruggedraaid kan worden.”

Omzetbelasting raamwerk

Omzetbelasting

Omzetbelasting is een belasting op verbruik. Er vindt (onder andere) belastingheffing plaats over het verrichten van diensten binnen het grondgebied van een lidstaat, door een als zodanig handelende belastingplichtige, onder bezwarende titel. Als uitgangspunt geldt dat de eindverbruiker de prijs betaalt inclusief omzetbelasting. De belastingplichtige draagt vervolgens deze verschuldigde omzetbelasting af in diens periodieke aangifte omzetbelasting. Dit is anders indien deze koper geen consument is, maar een als zodanig handelende belastingplichtige. Deze heeft namelijk recht op aftrek van btw, mits de aanschaf wordt gebruikt voor belaste handelingen. Aangezien een consument geen als zodanige handelende belastingplichtige is, heeft deze geen recht op aftrek van de voorbelasting. Hierdoor zal de voorbelasting uiteindelijk bij de consument “drukken”.

Voor sommige leveringen en diensten geldt een btw-vrijstelling. Het nadeel van een btw-vrijstelling is dat een belastingplichtige die vrijgestelde handelingen verricht geen recht op aftrek heeft van de voorbelasting. Het aanbieden van kansspelen is vrijgesteld van omzetbelasting.

De invoering van deze vrijstelling is met name van praktische aard, omdat kansspelactiviteiten zich lastig lenen voor de toepassing van een belasting over de toegevoegde waarde. Voor de definitie van kansspelen in de zin van de vrijstelling wordt aansluiting gezocht bij de Wet KSB.

Hoewel de btw een in de EU geharmoniseerd systeem is, bestaan er wel verschillen tussen de lidstaten. Lidstaten mogen bijvoorbeeld de btw-vrijstelling voor kansspelen beperken. Duitsland heeft er bijvoorbeeld voor gekozen om kansspelautomaten wel degelijk binnen het bereik van de btw te laten vallen, net zoals in Nederland voor 1 juli 2008.

Omzetbelasting (Vervolg)

Ook Malta, een belangrijke vestigingsplaats voor aanbieders van kansspelen, kent een ander systeem. In Malta is de btw-vrijstelling niet van toepassing op online kansspelen (zie bijvoorbeeld de [KPMG Malta update](#)). Aanbieders die in Malta zijn gevestigd en kansspelen aanbieden aan Nederlandse spelers vallen daardoor in Malta niet onder de btw-vrijstelling. Zij trekken de btw op kosten daarom af.

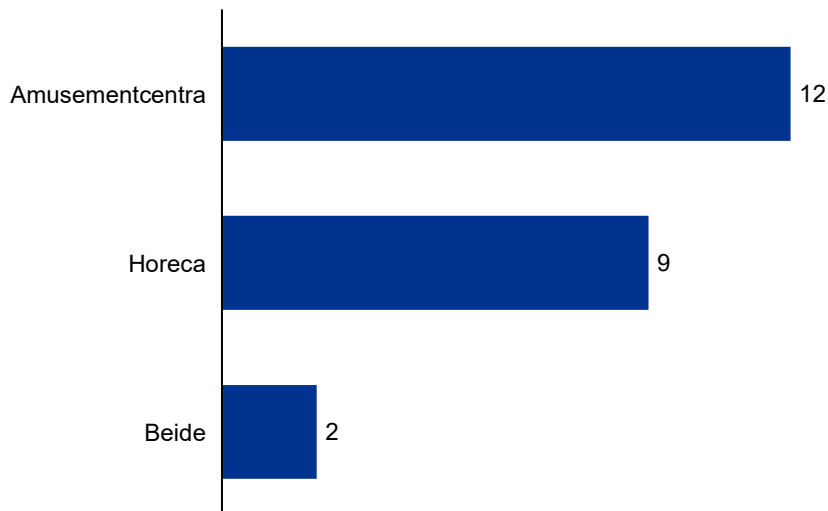
Echter, ondanks dat er geen btw-vrijstelling is in Malta wordt er effectief geen btw geheven op de kansspelen die worden aangeboden aan Nederlandse spelers. De achtergrond hiervan is dat deze online kansspelen als digitale diensten worden aangemerkt waarbij er voor de plaats van btw-heffing wordt aangesloten bij het land waar de speler woonachtig is. In dit geval betekent dit dat er voor Nederlandse spelers voor de verschuldigdheid van btw naar de Nederlandse regels wordt gekeken en de Nederlandse btw-vrijstelling dus wordt toegepast.

Het niet (volledig) in aftrek kunnen brengen van de voorbelasting heeft in de praktijk een significante stijging van kosten tot gevolg. Indien een kansspelhal bijvoorbeeld besluit om diens interieur te vervangen of nieuwe kansspelautomaten aan te schaffen, dan zal deze niet-afrekbare voorbelasting leiden tot een kostprijsverhogend effect. Dit komt ook tot uiting in de kostprijsberekeningen van de VAN, omdat zij de voorbelasting administreren als een uiteindelijke kostenpost.

7.3 enquête

Enquête (1/14)

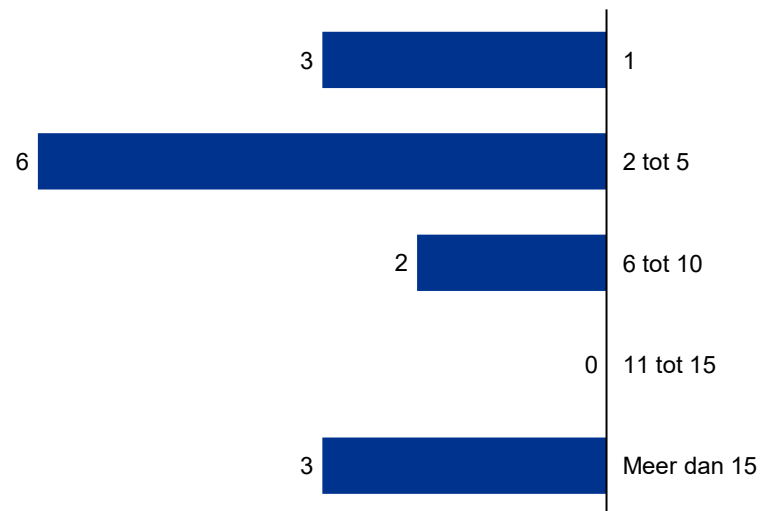
Type locaties^(a)

Noot: (a) Vraag: In welke van de volgende locaties heeft u speelautomaten staan?
Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Aantal amusementscentra met speelautomaten^(b)

Noot: (b) Vraag: Hoeveel amusementscentra locaties heeft u?
Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

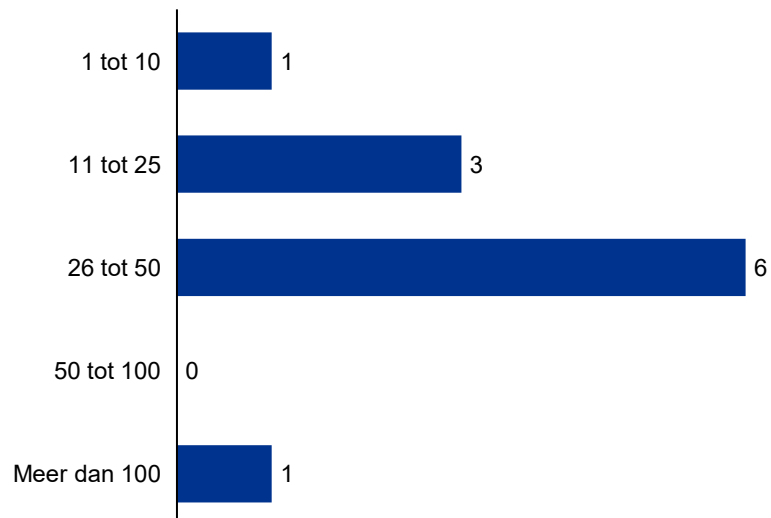
~1,550

Gemiddeld aantal spelersplaatsen in amusementscentra^(c)

Noot: (c) Vraag: Hoeveel spelersplaatsen (binnen amusementscentra) baat u in totaal uit?
Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Enquête (2/14)

Aantal horecalocaties met speelautomaten^(a)

Noot: (a) Vraag: In hoeveel horecalocaties heeft u speelautomaten staan?

Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

~275

Gemiddeld aantal spelersplaatsen in horeca^(c)

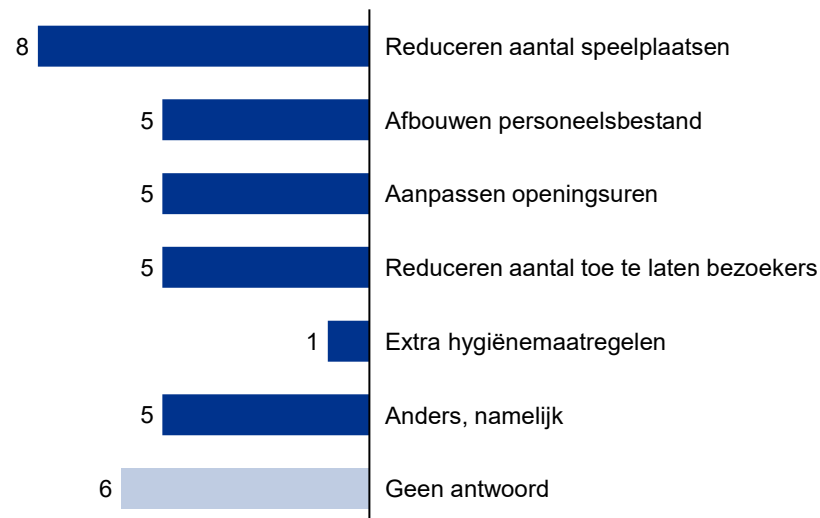
Noot: (c) Vraag: Hoeveel spelersplaatsen (binnen horeca) baat u in totaal uit?

Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Covid-19 maatregelen^(b)

-MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK

Noot: (b) Vraag: Welke maatregelen heeft u ten tijde van COVID-19 genomen die uw bedrijfsvoering op dit moment nog beïnvloeden? (kruis aan wat van toepassing is, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Andere gerapporteerde maatregelen zijn onder andere:

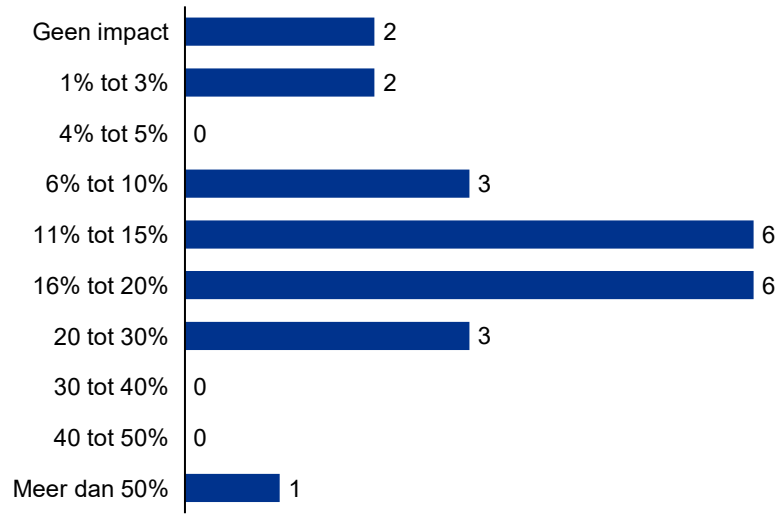

“Uitstel van het betalen van de belasting”

“NOW en TVL regeling”

Enquête (3/14)

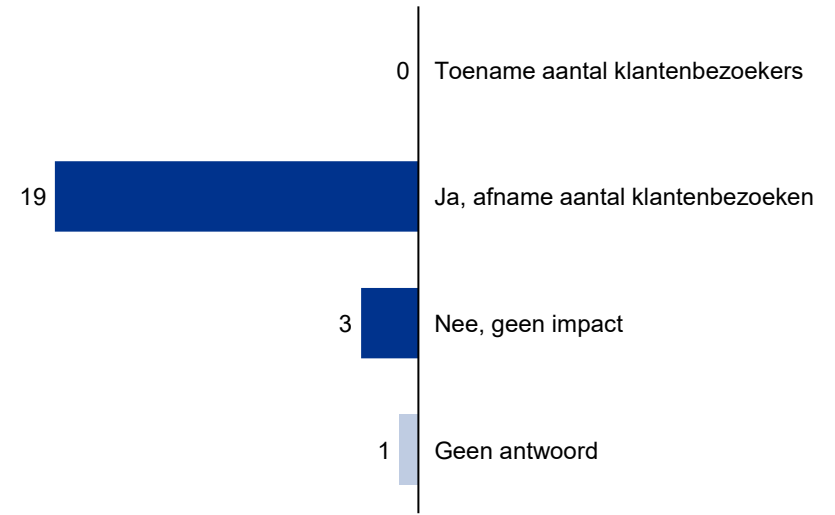
Covid-19: Afname bezoekers^(a)

Noot: (a) Vraag: Hoeveel % van uw klanten denkt u verloren te zijn als gevolg van COVID-19?
 Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Impact bezoekersaantallen wetgevingswijziging Cruks/KOA 1 okt 2021^(b)

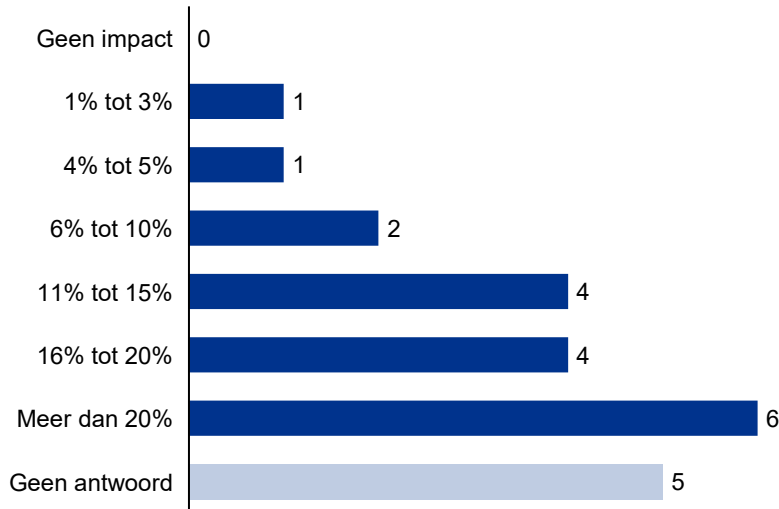
Noot: (b) Vraag: Heeft u impact ervaren op uw bezoekersaantallen sinds de wetgevingswijziging op 1 oktober 2021?
 Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Enquête (4/14)

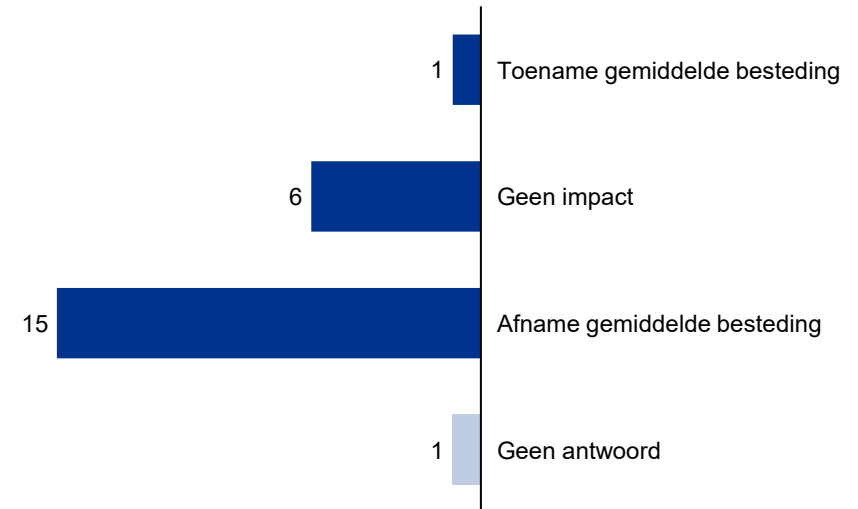
Wetgeving: Afname bezoekers n.a.v. wetwijziging Cruks/KOA 1 oktober 2021^(a)

Wetgeving: Impact uitgaven n.a.v. wetwijziging Cruks/KOA 1 oktober 2021^(b)

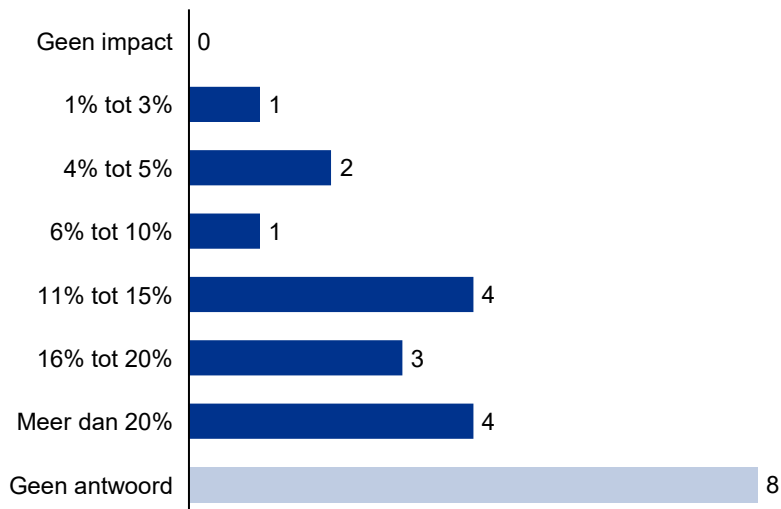
Noot: (a) Vraag: Hoeveel % afname?
Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Noot: (b) Vraag: Hoe heeft de gemiddelde besteding per bezoeker zich ontwikkeld sinds de wetgevingswijziging op 1 oktober 2021?
Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Enquête (5/14)

Wetgeving: afname uitgaven n.a.v. wetwijziging Cruks/KOA 1 oktober 2021 ^(a)

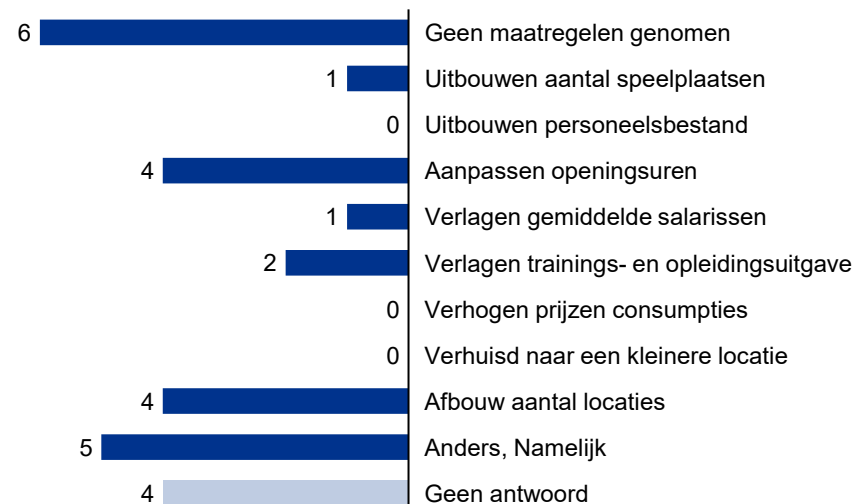

Noot: (a) Vraag: Hoeveel % afname in besteding?

Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Maatregelen na afname bezoekers als gevolg van wetgeving Cruks/KOA^(b) - MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK

Noot: (b) Vraag: Welke maatregelen heeft u zelf genomen na constatering van deze verandering in bezoekersaantallen en omzet? (kruis aan wat van toepassing is, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Andere gerapporteerde maatregelen zijn onder andere:

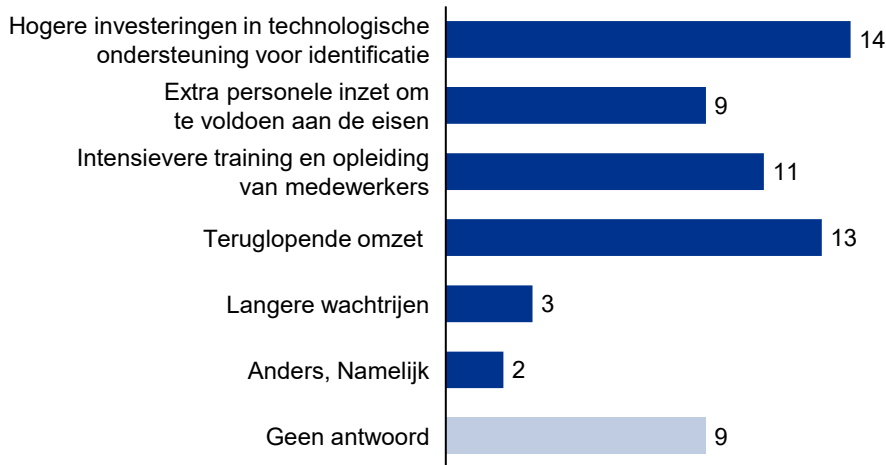
“Meer acties en reclame”

“Verlagen van de consumpties, gezien wij alles weg geven en niet verkopen”

“Aanpassingen in de marketingstrategie”

Enquête (6/14)

Impact op de bedrijfsvoering van Cruks^(a) -MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK

Noot: (a) Vraag: Welke impact heeft u ervaren op de bedrijfsvoering na de invoering van Cruks op 1 oktober 2021? (kruis aan wat van toepassing is, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Andere gerapporteerde antwoorden zijn onder andere:

“We moeten veel meer uren maken op de werkvloer. Veel overuren ook om de administratie voor elkaar te krijgen”

“Minder bezoekers”

Benodigde investeringen om aan Cruks te voldoen^(b) – INDICATIEF GEMIDDELDE

~€18.000

Gemiddeld hebben de leden van de VAN rond de €18.000 per vestiging moeten investeren om te voldoen aan de nieuwe wetgeving per 1 oktober 2021.

Totale investeringen per bedrijf lopen van enkele tienduizenden euro's tot bijna twee miljoen euro.

Noot: (b) Vraag: Hoeveel extra investeringen heeft u als gevolg van de invoering van Cruks moeten doen?

Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Extra jaarlijkse kosten als gevolg van Cruks^(c) – INDICATIEF GEMIDDELDE

~€12.000

Gemiddeld zijn de leden van de VAN rond de €12.000 per vestiging per jaar aan extra kosten als gevolg van de nieuwe wetgeving per 1 oktober 2021.

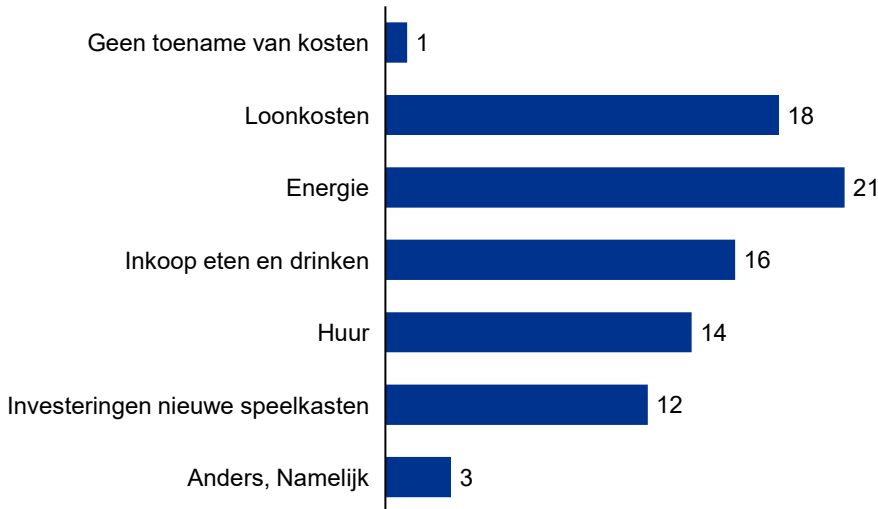
Jaarlijkse extra kosten voor kleine bedrijven bedragen al snel enkele tienduizenden euro's en lopen op tot tonnen of boven de miljoen voor grote spelers.

Noot: (c) Vraag: Hoeveel extra lopende kosten maakt u per jaar als gevolg van de invoering van Cruks?

Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Enquête (7/14)

Inflatie: Effect op de kosten^(a) -MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK

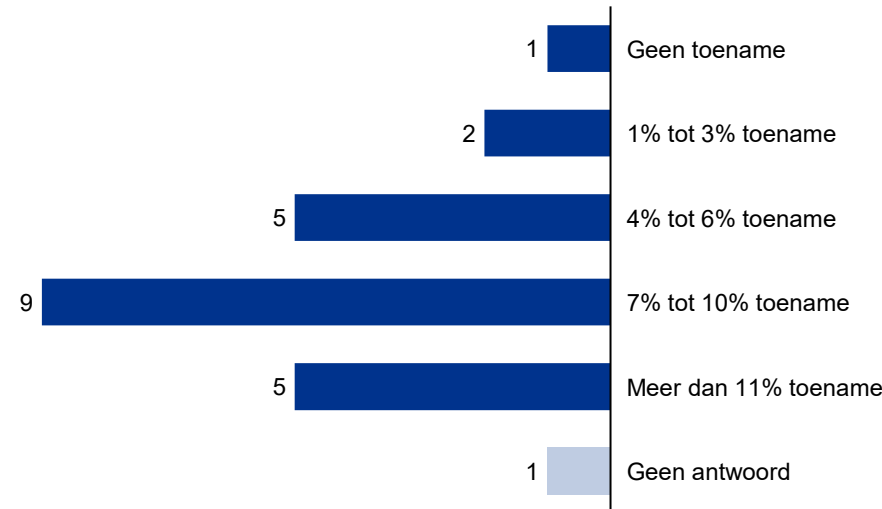

Noot: (a) Vraag: Op welke kostenposten merkt u dat de kosten van uw bedrijfsvoering is toegenomen als gevolg van de toegenomen inflatie in 2022? (kruis aan wat van toepassing is, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Inflatie: Toename kosten^(b)

Noot: (b) Vraag: In totaal, in welke mate zijn de lopende kosten en investeringen uit reguliere exploitatie gestegen in 2023 ten opzichte van 2022?

Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Andere gerapporteerde antwoorden zijn onder andere:

“Abonnementskosten”

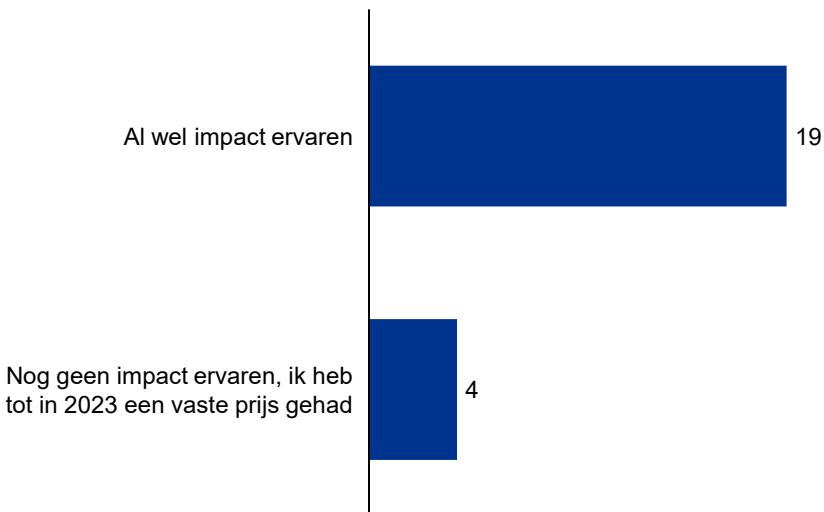
“IT kosten”

“Schoonmaakkosten”

“Onderhoudskosten”

Enquête (8/14)

Inflatie: Effect op de energieprijis^(a)

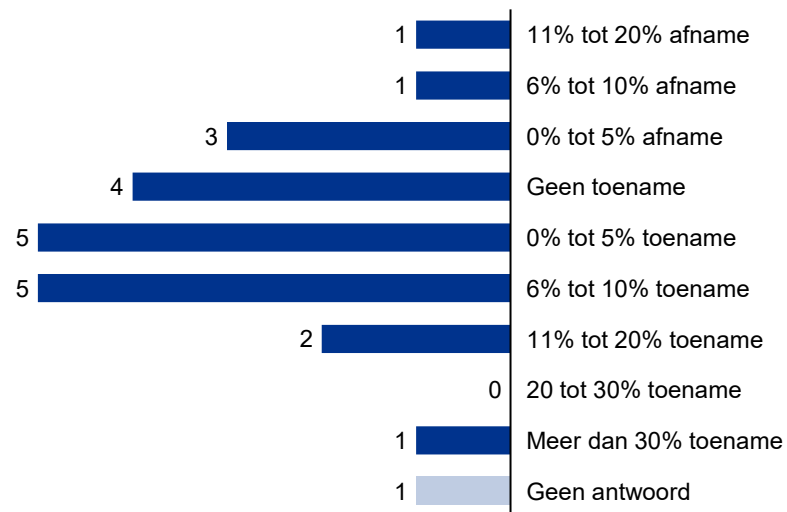

Noot: (a) Vraag: Heeft u al impact van verhoogde energieprijzen ervaren, of heeft u nog een vaste prijs tot en met 2023 gehad?

Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Verwachte verhoging energieprijis 2024^(b)

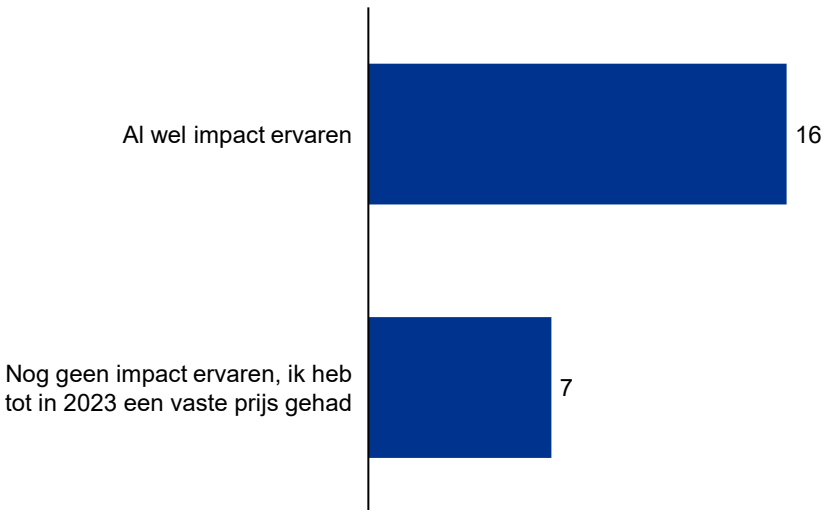

Noot: (b) Vraag: Zo nee, hoeveel extra energiekosten verwacht u per maand in 2024 in vergelijking met 2023?

Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Enquête (9/14)

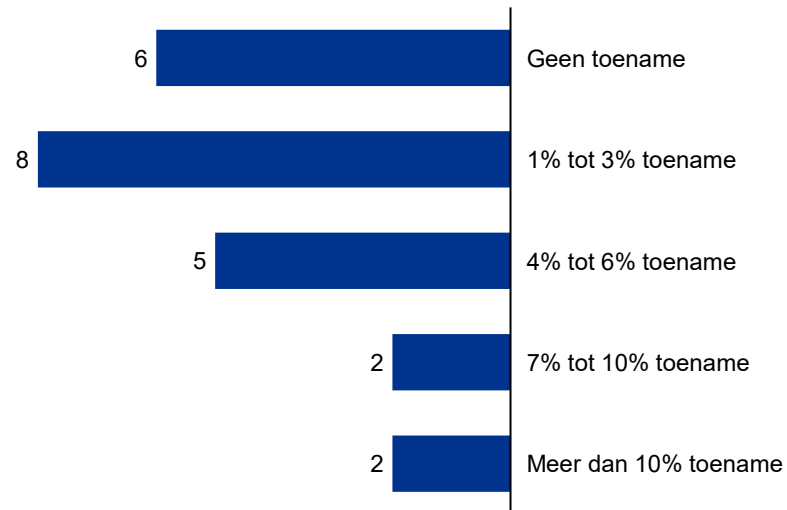
Effect hogere huurkosten^(a)

Noot: (a) Vraag: Heeft u al impact van verhoogde huurprijzen ervaren, of heeft u nog een vaste prijs tot in met 2023 gehad?
Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Verhoging huurkosten 2024^(b)

Noot: (b) Vraag: Zo nee, hoeveel extra kosten verwacht u per maand in 2024 in vergelijking met 2023?
Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Enquête (10/14)

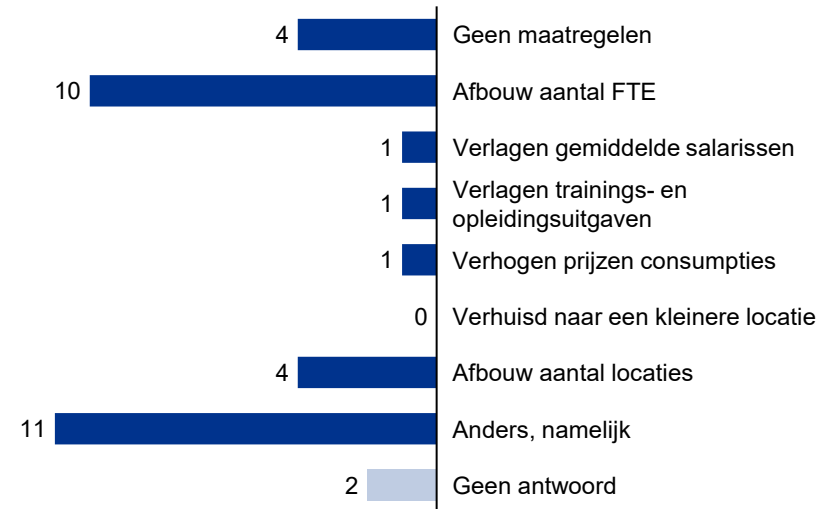
Verhoging personeelskosten 2024^(a)

Noot: (a) Vraag: Hoeveel verwacht u dat uw gemiddelde salariskosten per FTE zullen oplopen in 2024 t.o.v. 2023?
Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Maatregelen om de kosten te dekken^(b) -MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK

Noot: (b) Vraag: Welke maatregelen heeft u zelf genomen om de extra kosten te dekken?
Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Andere gerapporteerde maatregelen om de kosten te dekken zijn onder andere:

“Minder promotionele uitgaves”

“Minder boodschappen en minder mankracht op de vloer”

“Overall kosten analyse”

“Schoonmaak in eigen beheer genomen”

“Extra alert op energieverbruik, inkoop aanpassen”

“Scherper op de kosten letten en budgetten meegeven”

“Proberen de kosten te drukken op externe medewerkers, inkoop van consumpties verlagen”

“Digitalisatie”

Enquête (11/14)

Wet- en regelgeving met hoogste tijdsdruk^(a) - voorbeelden

“Cruks en met name de zorgplicht. Onzinnige rapportages aan de kansspelautoriteit”

“Wet kansspel op afstand, Cruks, rapportageverplichtingen kansspelautoriteit en aanpassen intern kwaliteitshandboek”

“Trage en onduidelijke beslissingen voor vergunningen bij de gemeente”

“Wet BIBOB, Bank maatregelen (KYC)... ..rookbeleid, differentiatie in hoog- en laagdrempelige horeca”

“Belastingverhogingen zijn niet meer uit te leggen aan horecaondernemers omdat het uit netto-omzet komt en niet op consumentenprijs kan worden gelegd”

“WWFT, toegenomen eisen inzake zorgplicht (responsible gaming), AVG, WAB, EU-richtlijnen waaronder ESG”

Impactomschrijving van de tijdsdruk^(b) - voorbeelden

“Banken voeren jaarlijks revisies uit op dossiers waarbij een veelheid relevante en niet-relevante vragen dwingend moeten worden afgewerkt.”

“Het verzamelen, analyseren en rapporteren van heel veel data”

“Meer personeel nodig om controles uit te voeren, mensen sneller op cursus en door de hoge omloopsnelheid van personeel veel geld nutteloos uitgeven”

“Door de huidige blik op de landbased markt wordt onze branche neergezet als onbetrouwbaar. Hierdoor komen wij in de problemen met banken en de overheid, afwijzingen, onnodige vragen. En dit terwijl er voor de online markt geen beperkingen gelden (of niet worden nageleefd).”

“We zijn nu vaker bezig met preventie dan dat we gastvrouw of gastheer kunnen zijn... ..De nadruk ligt nu meer op de probleemgevallen dan op een gezellige avond uit”

Noot: (a) Vraag: Welke nieuwe wet- en regelgeving hebben het meeste impact gehad qua toegenomen tijdsdruk in de laatste vijf jaar?

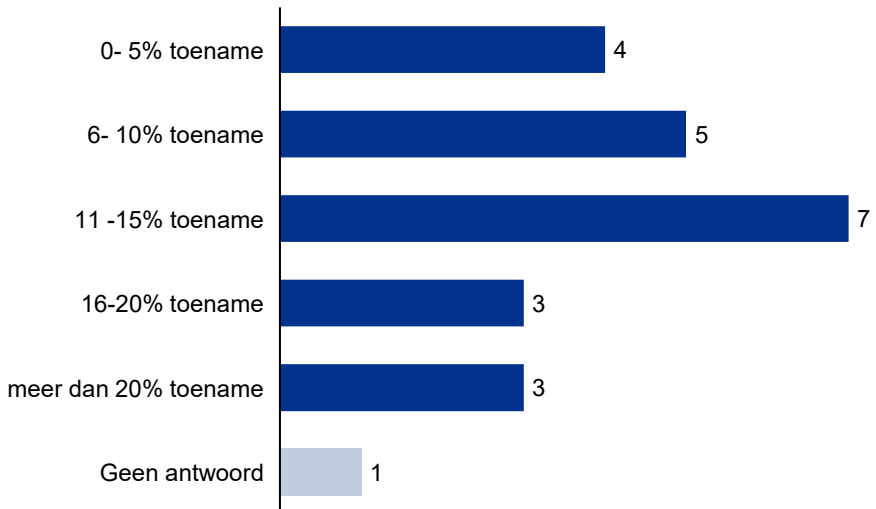
Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Noot: (b) Vraag: Kunt u deze impact kort omschrijven, en hoe deze zorgt voor extra tijdsdruk?

Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Enquête (12/14)

Benodigde tijd extra regelgeving^(a)

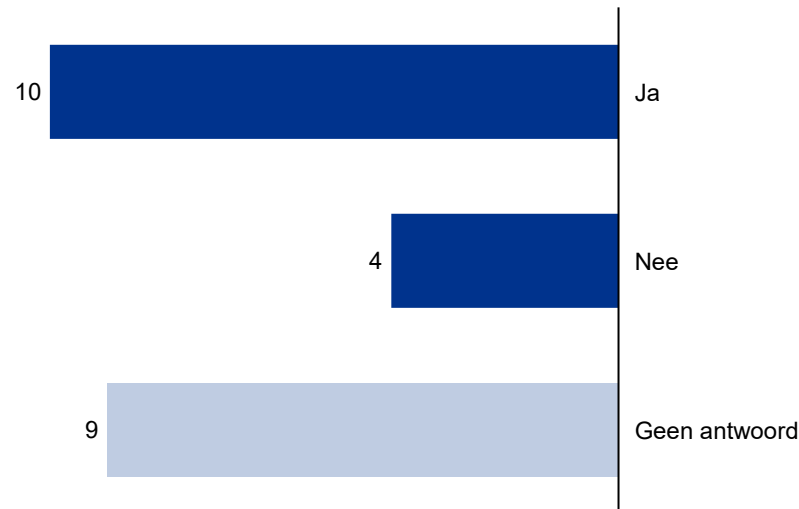

Noot: (a) Vraag: Wat is de ingeschatte extra benodigde tijd voor deze nieuwe wet- en regelgeving binnen jouw organisatie (financieel, juridische zaken en verslavingszorg etc.) in uren in de laatste 5 jaar?

Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Waarneming verandering vergunningenbeleid^(b)

Noot: (b) Vraag: Ziet u in uw omgeving een verandering in vergunningenbeleid van gemeentes in de laatste paar jaar?

Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Enquête (13/14)

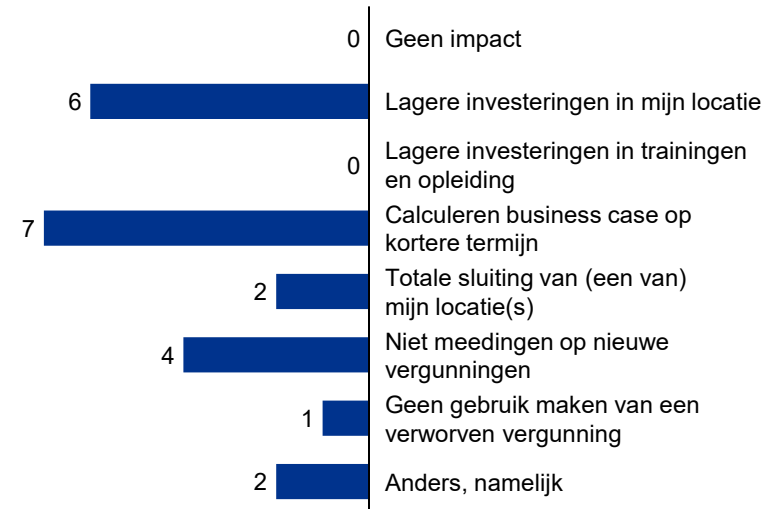
Waargenomen veranderingen n.a.v. vergunningenbeleid^(a) -MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK

Noot: (a) Vraag: Zo ja, welke veranderingen neemt u waar?
Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Impact van deze veranderingen n.a.v. vergunningenbeleid^(b) -MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK

Noot: (b) Vraag: Welke impact heeft deze verandering op uw bedrijfsvoering?
Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

Andere gerapporteerde veranderingen zijn:

“Andere vormen van het vergeven van een vergunning. Bijvoorbeeld, loterijen”

Andere gerapporteerde antwoorden zijn:

“Kortlopende vergunningen leiden tot minder investeringen”

“Als het zo door gaat moet ik mijn bedrijf sluiten. En dat gaat niet lang meer duren”

Enquête (14/14)

Overige punten die invloed hebben op de bedrijfsvoering^(a) - voorbeelden

“Het negatieve sentiment door de invoering van online gaat nog heel lang een negatieve invloed hebben op mogelijke verbeteringen die we zouden willen doorvoeren”

“Verdergaande beperkingen op bijvoorbeeld speellimieten, bonusbeperkingen, marketing en reclamerestricties en buitenproportionele boeteregelingen”

“Lagere omzet door online gokken, moeilijk goed personeel te krijgen en kansspelbelasting veel te hoog”

“Vergrijzing, internetgokken en het niet kunnen verhogen van de inzetbedragen (terwijl onze kosten wel omhoog gaan)”

“Onzekerheden met betrekking tot KSA over kosten spelersplaatsen, tarief kansspelbelasting et cetera”

“De enorme belastingdruk die alle investeringen onmogelijk maakt”

“De gestegen kosten kunnen wij niet doorberekenen aan de inworpkant dus er zullen maatregelen genomen moeten worden om de dalende omzet, stijgende kosten en regeldruk aan te kunnen”

“De stijging van de KSB speelt hierin een belangrijke rol, daarnaast blijven de vaste kosten ook toenemen.”

“Naweeën van Corona, van de uitgestelde kansspel- en loonbelasting die nu enorm drukken op de cash flow. En ook de verhoogde kansspelbelasting”

“Wet- en regelgeving landelijk en interpretatie van gemeentelijke wetgeving door nieuwe ambtenaren”

Noot: (a) Vraag: Zijn er nog andere punten waarvan u verwacht dat deze uw bedrijfsvoering beïnvloeden in de komende drie jaar? Kunt u toelichten hoe deze punten impact op uw bedrijf hebben?

Bron: VAN leden enquête; KPMG analyse.

kpmg.com/socialmedia

© 2024 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap en lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

De naam KPMG en het logo zijn geregistreerde merken die onder licentie worden gebruikt door de zelfstandige ondernemingen die lid zijn van de wereldwijde KPMG organisatie.